

Vergaderjaar 2001–2002

28 380

Financiële verantwoordingen over het jaar 2001

Nr. 78

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 26 juni 2002

De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen¹ heeft op 20 juni 2002 overleg gevoerd met minister Hermans en staatssecretaris Adelmund van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen over de financiële verantwoording van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

Van het overleg brengt de commissie bijgaand stenografisch verslag uit.

De fungerend voorzitter van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,
Van de Camp

De waarnemend griffier van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,
De Kler

¹ Samenstelling:

Leden: Van der Vlies (SGP), Van de Camp (CDA), fng. voorzitter, Van der Hoeven (CDA), Lambrechts (D66), Rijpstra (VVD), Cornielje (VVD), B.M. de Vries (VVD), Dijkzma (PvdA), Atsma (CDA), Ross-van Dorp (CDA), Hamer (PvdA), Nicolai (VVD), Vendrik (GroenLinks), Albayrak (PvdA), Mosterd (CDA), Van de Camp (CDA), Van Ruiten (LPF), Bonke (LPF), Vergeer-Mudde (SP), Jense (LN), Tichelaar (PvdA), Bijlhout (LPF), Aasted-Madsen-van Stiphout (CDA), J.M. de Vries (CDA), Azough (GroenLinks) en Wijnschenk (LPF).

Plv. leden: Veling (ChristenUnie), Ferrier (CDA), Van Haersma Buma (CDA), Dittrich (D66), Hessels (CDA), Van Bochove (CDA), Cörüz (CDA), Zeroual (LPF), Eberhard (LPF), Van Bommel (SP), Teeven (LN), Hoogendijk (LPF), Joldersma (CDA), Halsema (GroenLinks) en Wiersma (LPF).

Stenografisch verslag van een algemeen overleg van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen

Donderdag 20 juni 2002

Aanvang 10.30 uur

Voorzitter: Van de Camp

Aanwezig zijn 7 leden der Kamer, te weten:

Cornielje, Lambrechts, J.M. de Vries (CDA), Van de Camp, Azough, Hamer en Vendrik,

en de heer Hermans, minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en mevrouw Adelmund, staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, die vergezeld zijn van enige ambtenaren, van wie mevrouw Kervezee, inspecteur-generaal van het onderwijs, het woord heeft gevoerd.

Aan de orde is de behandeling van:

- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen d.d. 18 april 2002 ter aanbieding van het Onderwijsverslag 2001 (brief nr. OCW-02-398);**
- **financiële verantwoording van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (VIII) over het jaar 2001 (Kamerstuk 28380, nr. 16);**
- **het rapport van de Algemene Rekenkamer bij de Financiële verantwoording van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (Kamerstuk 28380, nr. 17);**
- **de reactie van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen inzake de gesignaleerde problematiek in het speciaal basisonderwijs.**

De **voorzitter**: Ik heet in het bijzonder welkom de minister, de staatssecretaris en de inspecteur-generaal. De anderen zijn vanzelfsprekend ook zeer welkom. Wij gaan

vandaag de heer Hermans afrekenen, in financiële zin.

Minister **Hermans**: Dat is juist veel erger.

De **voorzitter**: Dit is een evaluatief debat, dat wij in alle oprechtheid met elkaar zullen voeren.

De heer **Cornielje** (VVD): Voorzitter. Ik begin met een compliment aan het ministerie van OCW, via de minister ook aan de ambtenaren, vanwege de buitengewoon goede verantwoording die is afgelegd. De onzekerheidsmarge op deze enorme begroting is minder dan 1%. Dat is een grote prestatie zeker gelet op de achtergrond van die marge, namelijk dat een paar grote gemeenten zich nog niet hebben kunnen verantwoorden over de besteding van de specifieke uitkeringen. Dat moet volgend jaar natuurlijk beter. Wij verzoeken de minister, zo het volgend jaar de verantwoording nog niet heeft plaatsgevonden de betrokken gemeenten gewoon te vermelden in het verantwoordingsverslag. Dat geeft misschien wat druk om ze wat sneller te laten werken.

Een aantal jaren geleden maakte ik deel uit van de commissie-Van Zijl, die heeft nagedacht hoe het VBTB-proces in de Kamer zou moeten plaatsvinden. Wij hebben toen ook een gesprek gehad met de Algemene Rekenkamer, waaruit naar voren kwam dat het erg moeilijk was om voor de verschillende begrotingen tot een VBTB-proof verantwoording te komen. Toen reeds, in de voorfase, werd een aantal problemen onderkend. Ik wil ze nu illustreren, met vragen eraan gekoppeld.

Het eerste thema wordt gevormd door de extra middelen voor het schoonmaken van scholen. In de vorige kabinetsperiode hebben VVD en D66 daar een aantal malen op aangedrongen. Dat bleek toen niet nodig. Desondanks hebben wij besloten in het regeerakkoord extra middelen daarvoor vrij te maken. Het kabinet heeft die middelen verdubbeld. Er is nog een amendement-Lambrechts/Cornielje geweest om extra middelen voor het schoonmaken uit te trekken. Nu wordt de vraag gesteld of de scholen ook daadwerkelijk schoner zijn geworden. Dat blijkt niet uit de verantwoording. Wij stuiten op een dilemma. Aan de ene kant willen wij vergroting van autonomie en deregulering. Wij willen de scholen niet en detail voorschrijven wat zij moeten doen. Zij krijgen schoolbudgetten, waarover zij met een redelijke mate van vrijheid moeten kunnen beschikken. Aan de andere kant wordt nu via de achterdeur gevraagd om toch en detail te verantwoorden. Graag hoor ik hoe de algemene beleidslijn van vergroting van autonomie en deregulering zich verhoudt tot de gedetailleerde verantwoording. Of moeten wij gewoon vaststellen dat het op deze wijze niet kan? Een ander voorbeeld is het beleid voor voortijdig schoolverlaters. Dat is een buitengewoon complexe materie. In de vorige kabinetsperiode zijn er initiatieven uit de Kamer gekomen, met gesprekken en hoorzittingen. Wij hebben een beleidsnotitie gemaakt en aangeboden aan het kabinet. In het regeerakkoord zijn afspraken gemaakt. Er is een plan van aanpak gekomen en er zijn voortgangsrapportages. Uit alles blijkt dat het niet zo gaat dat wij geld

geven en het probleem daarmee is opgelost. Je kunt dus moeilijk een een-op-eenrelatie leggen tussen aan de ene kant de beleidsinzet en aan de andere kant de beleidsresultaten. Wij vinden het beter om in de toekomst de nadruk op die samenhang te blijven leggen, dus om door te gaan met de voortgangsrapportages. Zou het dan niet mogelijk zijn, zeker nu wij de financiële verantwoording en het onderwijsverslag gezamenlijk behandelen, dat de inspectie op dat onderdeel wat aanvullende informatie geeft, zodat in het VBTB-proces wat meer helderheid ontstaat?

Mevrouw **Lambrechts** (D66): Misschien gaat het VBTB-traject nu te snel een andere richting op. Ik geef toe dat het lastig is om aan te tonen dat de scholen schoner zijn. Er zijn natuurlijk wel andere vragen, die de heer Cornielje misschien ook graag beantwoord ziet. Weten wij precies wat voor een adequate bekostiging nodig is? Nu wij dat weten hebben wij een derde daarvoor vrijgemaakt, dus er moet nog twee derde volgen. Hetzelfde geldt voor de schooluitval. Er is een duidelijke doelstelling. Die moet in 2010 met de helft zijn teruggebracht. Wij kunnen nu niet constateren hoever wij zijn. Het gaat mij iets te snel om het alleen te zoeken in de kwalitatieve omschrijving, als je zelf je eigen maten hebt geformuleerd en daar een antwoord op kunt geven. Die antwoorden zijn er nu niet zo specifiek.

De heer **Cornielje** (VVD): Dit is een andere benadering, die ook goed zou kunnen werken. Ook daarin zitten echter aannames van wat wij bereid zijn te geven.

Mevrouw **Lambrechts** (D66): Wij moeten er wel helder over durven te zijn in zo'n fase. De confrontatie met de eigen doelstellingen ontbreekt een beetje.

De heer **Cornielje** (VVD): De kritiek van de rekenkamer op de vraag wat er met het geld is gebeurd en of de scholen schoner zijn geworden kan op deze manier niet worden beantwoord. Dat wilde ik aantonen. Een derde voorbeeld is de ICT in het onderwijs. Hier is het ogenschijnlijk heel gemakkelijk. Je stopt er geld in en er komen computers uit: een computer per tien of vijftien

leerlingen. Ik herinner mij dat jarenlang in de onderwijsverslagen stond dat de computers er wel zijn, maar dat er eigenlijk niets mee wordt gedaan. Het verslag is dan VBTB-proof en het cijfer lijkt heel mooi. Er wordt echter te weinig mee gedaan. Ook hier is aanvullende informatie voor de beoordeling van rekening en verantwoording van groot belang. Dat moet naar onze opvatting op een of andere manier betrokken worden bij het definitieve verantwoordingsdebat.

Bij het lezen van het schriftelijk antwoord nr. 23 slaat de schrik je om het hart. Wij hebben in het basisonderwijs ongeveer 24.000 nieuwe leraren nodig, maar er komen er maar 16.000 van de lerarenopleidingen. Er is dus een tekort van 8000. Wij moeten nu vaststellen dat dit tekort de komende jaren niet zal worden opgelost, hoeveel beleid er ook tegenaan wordt gezet. Wij moeten op een andere wijze met het probleem omgaan om het hanteerbaar te maken. De rekenkamer kan hier wel kritiek op hebben, maar op enig moment is het beleid uitgeput. De onderwijsinstellingen en de lerarenopleidingen moeten de tijd krijgen om mensen op te leiden. In de tussentijd moet er natuurlijk nog wel wat gebeuren. De inspectie geeft daar ook een goede richting aan. Waarom komt niet nadrukkelijk naar voren dat het lerarentekort wordt veroorzaakt door grote investeringen? Doordat wij de groepen in het basisonderwijs in de onderbouw hebben verkleind, is het lerarentekort vergroot. Daar is 1,3 mld gulden in gestopt. Wij zouden het lerarentekort kunnen verkleinen door die investering niet te doen, maar dat is juist wat wij wel willen.

Het volgend jaar vindt de echte, definitieve en volledige rekening en verantwoording plaats. De VVD zou graag zien dat de vormgeving past in de beleidsfilosofie van Richting, ruimte, resultaat en rekenschap. Wij wensen vergroting van autonomie en deregulering, maar ook rekenschap. Complexe onderwerpen moeten in samenhang worden gepresenteerd. Grote projecten, bijvoorbeeld ICT en klassenverkleining, moeten ook kunnen dienen om aan te geven dat zij VBTB-proof zijn. De inspectie moet aanvullende informatie geven om de cijfers te verduidelijken. Ik maak mevrouw Kervezee en via haar de inspecteurs die hebben meegewerkt om het Onderwijs-

verslag tot stand te brengen een compliment daarvoor. In het gesprek dat wij enige weken geleden hebben gehad, is al gezegd dat het een buitengewoon leesbaar en verhelderend document is geworden. Het grootste probleem is ook hier natuurlijk weer het lerarentekort. Dat heeft consequenties voor de kwaliteit van het onderwijs.

Opvallend is dat er een hoog ziekteverlof – er staat niet: ziekteverzuim – is. Er is een grote werkdruk, vooral door de combinatie van les- en andere begeleidingstaken, buitenschoolse taken en externe contacten. Ook valt op dat er een hoog percentage deeltijdwerk is. Misschien heeft die ook nog wel een relatie met de ervaren werkdruk, zeker in combinatie met buitenschoolse activiteiten. Voorts is er misschien een verband met het buitengewoon hoge percentage vrouwen dat in het onderwijs werkzaam is, zeker onder de nieuwkomers.

Hiervoor zullen gericht oplossingen moeten worden verzonnen. Er zullen extra ondersteunende functies moeten komen, zoals klassenassistenten, onderwijsassistenten en misschien andere functies. Misschien moeten wij ook durven zeggen dat wij gericht moeten zoeken naar vermindering van buitenschoolse taken. Als het lesgeven in het gedrang komt vanwege de tekorten, moet dat toch prioriteit krijgen. Bekeken moet dan worden hoe de buitenschoolse taken en externe contacten kunnen worden opgevangen. Kunnen daarvoor niet andere mensen worden ingezet?

Hoe verhouden de extra taken voor leraren zich tot de ontwikkeling van de brede school en de verlengde schooldag? Op initiatief van de fractie van de VVD is in het regeerakkoord gekomen dat de ontwikkeling van de brede school niet mag leiden tot taakverzwaring van leraren. Wij vrezen dat dit toch het geval is, met name door de buitenschoolse activiteiten. Wij verzoeken de minister om de inspectie te vragen daar onderzoek naar te doen. Wij zijn overigens vóór een bredeschoolontwikkeling. Naschoolse opvang, eventueel met een pedagogisch-didactische component, is goed. Onderwijs hoort deel uit te maken van het integrale jeugdbeleid. Het mag echter niet leiden tot taakverzwaring voor

leraren. Die taak is al te zwaar. Kan de minister dat toezeggen? Er is een rare spanning in het advies van de Raad voor de maatschappelijke ontwikkeling, opgenomen in het Onderwijsverslag. Op pag. 13 staat dat de pedagogische kwaliteit geleden heeft, onder meer door nadruk te leggen op cognitieve prestaties. Dat staat haaks op de conclusie van de inspectie op pag. 145, die het belang van meer resultaatgerichtheid onderstreept. Het lijkt erop dat de Raad voor de maatschappelijke ontwikkeling de knuffelpedagogiek aanhangt en de inspectie het prestatiegerichte onderwijs. Wij voelen ons bij de laatste meer thuis. Misschien kan de onderwijsinspectie volgend jaar in haar verslag meer aandacht besteden aan de adviezen van de Onderwijsraad.

Ten slotte: sinds 1994 heb ik elk jaar gesproken over het onderwijs-achterstandenbeleid. Dat wil ik vandaag ook doen. Het bevreemdt ons dat er in de stukken geen letter over de verplichte Citotoets uit Amsterdam staat. Uit de presentatie van wethouder Van der Aa bleek namelijk dat die toets op de 200 scholen tot substantiële verhoging van de kwaliteit leidde, zeker vergeleken met de resultaten in Rotterdam, Den Haag en Utrecht. Ik verzoek de inspectie hieraan volgend jaar in het verslag wel aandacht te besteden. Dit is een interessant aspect. Tevens kan daarbij dan een eerste inhoudelijk oordeel over het onderwijskansenbeleid aan de orde komen. Ook daarover valt nu namelijk in het verslag weinig te lezen.

De heer **De Vries** (CDA): Voorzitter. De kranten van vandaag en gisteren koppen: Hollandse kinderen dommer dan de Vlaamse. Wat zou het mooi zijn als wij met de minister en de staatssecretaris prestatieafspraken zouden kunnen maken en de doelstelling voor volgend jaar zouden kunnen bepalen. Uit de financiële verantwoording en de commentaren daarop blijkt dat er nu nog sprake is van een magere beleidsverantwoording. Er wordt een uitgebreide schets van beleidsinitiatieven gegeven en een opsomming van geïnvesteerde middelen, maar inzicht in de effectiviteit en de resultaten van het beleid ontbreekt. Is het departement voor het bieden van dat inzicht wel

klaar? Volgend jaar zal daaraan toch integraal aandacht moeten worden besteed. Waar blijven dus de streefdoelen voor nieuw beleid? De beleidsprioriteiten die de Kamer eerder heeft aangegeven, zijn jammer genoeg ook niet uitgebreid in de financiële verantwoording behandeld. De CDA-fractie vindt dat eigenlijk een gemiste kans, want zeker met betrekking tot die twee onderdelen had verantwoording kunnen worden afgelegd.

Voorzitter. Met zeer veel plezier hebben wij van het onderwijsverslag kennisgenomen. Wij zouden graag van de regering vernemen hoe zij denkt over een betere integratie van dat verslag in de financiële verantwoording, zodat ook bij de financiële verantwoording een reactie wordt gegeven op het onderwijsverslag dat eerder verschijnt. Op die manier zal sprake zijn van inpassing in de integrale kwaliteitszorgcyclus van het onderwijs.

Er is ook reden voor het geven van complimenten, met name als het gaat om de bedrijfsvoering. De heer Cornielje sprak daar reeds over. Er wordt een relatief beperkt aantal onvolkomenheden door de Algemene Rekenkamer gesignaleerd. Dat betekent een compliment voor het departement van OCW. Over een aantal specifieke punten kom ik straks nog te spreken. Thans wil ik op een aantal thema's inzoomen en ik begin dan met opmerkingen over de onderwijsachterstanden.

Zoals reeds door de heer Cornielje is gezegd, heeft de minister beperkte feitelijke informatie over de uitvoering en de effectiviteit van het beleid. Graag krijgen wij een reactie op de kritiek van de Algemene Rekenkamer. Daaruit blijkt bijvoorbeeld dat in toenemende mate leerlinggewichten onjuist worden toegekend. Voor de specifieke uitkeringen ontbreekt de rechtmatigheidsverklaring. Ik denk hierbij onder meer aan het onderwijs-achterstandenbeleid en OALT. Naar onze mening is de regering wel degelijk verplicht verantwoording af te leggen voor specifieke uitkeringen voor het realiseren van specifieke beleidsdoelen. Het beleidsdoel an sich is eigenlijk al reden genoeg om inzicht in de prestaties te bieden en om aan te geven in welke mate de beleidsdoelen worden bereikt. De gemeenten moeten niet alleen aangesproken worden op hun verplichtingen, maar zij moeten ten

behoefte van het verantwoordingsproces met criteria gefaciliteerd worden. Graag krijg ik op dit punt een uitgebreide reactie van de zijde van de regering. Wij achten het noodzakelijk dat tijdig heldere criteria worden gesteld, niet alleen voor het onderwijsachterstandenbeleid maar ook voor het onderwijskansenbeleid. Wij vinden het spijtig dat dat nog niet is gebeurd.

Wij krijgen ook graag een reactie op de constatering van de inspectie dat juist scholen met zogenaamde 1,25- of 1,9-leerlingen achterstand hebben met het realiseren van de gewenste kwaliteit. Moet juist daarom niet meer resultaatgericht worden gewerkt, niet alleen door het kabinet, maar ook door de gemeenten en de scholen met deze leerlingen? Bij de bekostiging van scholen en instellingen doet zich frictie voor in verband met de autonomie van de scholen. Wat is de opvatting van de regering hierover, ook in het licht van de accountantscontrole, het werk van de inspectie en de toenemende verantwoordelijkheid van de instellingen voor de integrale kwaliteitszorg? Wij vinden het een goede ontwikkeling dat de instellingen in dezen steeds meer verantwoordelijkheid nemen. Bij het primair en voortgezet onderwijs gebeurt dat nog te weinig. Ik vraag de regering in haar antwoord op dit punt ook een relatie te leggen met haar verantwoording tegenover de Kamer.

Wij willen verder graag stilstaan bij het onderwijspersoneelsbeleid. In de afgelopen kabinetsperiode is in dat beleid heel veel geïnvesteerd. De minister gaat bij de financiële verantwoording vooral in op de arbeidsvoorwaardelijke aspecten en niet op het politieke punt. Dat betreft met name het lerarentekort. Waarom wordt niet met cijfers aangegeven hoeveel docenten een baan buiten de onderwijssector vinden? Juist een analyse van die ontwikkeling zou tot het stellen van andere beleidsdoelen kunnen leiden. De vraag is namelijk: hoe kunnen wij op deze ontwikkeling inspelen? Wat zijn de achtergronden van het feit dat leraren uit het onderwijs vertrekken?

Wij hebben de indruk dat de regering de gevolgen van openstaande vacatures enigszins bagatelliseert. Er wordt opgemerkt dat de meeste vacatures uiteindelijk worden vervuld en dat er weinig lesuitval is. Echter, heeft het grote aantal vacatures niet

meer gevolgen dan alleen lesuitval? Ik verwijs op dit punt opnieuw naar het onderwijsverslag. Daarin stelt de inspectie nadrukkelijk dat het lerarentekort leidt tot lagere scores en tot minder kwaliteit. Graag krijg ik een reactie op die stellingname van de inspectie.

Ik denk voorts aan schriftelijke vraag 21. Wij zouden graag zien dat er daadwerkelijk een onderzoek komt naar de relatie tussen enerzijds de openstaande vacatures en anderzijds het ziekteverzuim. De regering overweegt het instellen van een onderzoek daarnaar. Wij zouden het zeer op prijs stellen dat het werd uitgevoerd en dat niet alleen een relatie werd gelegd tussen de openstaande vacatures en het ziekteverzuim, maar ook tussen de openstaande vacatures en de uitstroom uit het onderwijs. De heer Cornielje sprak reeds over het schriftelijk antwoord op vraag 23, de vraag over de raming van de tekorten in het onderwijs. Die raming is zeer verontrustend. In het najaar zal daarvan een uitgebreide analyse worden gegeven, maar wij vragen het kabinet nu om niet alleen van het mogelijke tekort scherpere ramingen te geven, maar ook om daaraan streefdoelen en mogelijke maatregelen te koppelen. Waarschijnlijk zullen deze bewindslieden dit niet meer kunnen doen. Niettemin stellen wij de vraag.

De heer **Cornielje** (VVD): Aan welke maatregelen denkt u zelf?

De heer **De Vries** (CDA): In dit huis is regelmatig gesproken over het lerarentekort. Uit de nieuwe ramingen blijkt dat het goed is om na te denken over nieuwe instrumenten. De CDA-fractie heeft op dat punt ideeën. Zij vindt dat open en creatief moet worden gehandeld. In overleg met het nieuwe kabinet zullen wij zeker initiatieven nemen.

De heer **Cornielje** (VVD): Met Maatwerk voor morgen I, II en III en met Werk in het onderwijs zijn al tientallen maatregelen getroffen. De vraag is daarom of er wel te weinig maatregelen zijn genomen. Misschien is het in verband met de spanning op de arbeidsmarkt moeilijk om mensen te krijgen.

De heer **De Vries** (CDA): Daarom moet getracht worden de maatregelen te koppelen aan prestatie-

afspraken. Daarop is onze vraag ook gericht. Bij prestatieafspraken hoort dat je nagaat wat de gevolgen van een maatregel zijn. Niet alleen het ministerie, maar ook de instellingen besteden thans heel veel middelen, aandacht en tijd aan verbetering van de situatie. Het is dan goed om na te gaan wat het rendement is, zodat je vervolgens je prioriteiten kunt bepalen. Onze vragen hierover passen bij het overleg dat wij voeren over de verantwoording voor het gevoerde beleid.

Voorzitter. Ik kom dan toe aan mijn opmerkingen over mijn derde, wat grotere onderwerp: het speciaal onderwijs. Het inspectieonderzoek bij dit onderwijs heeft veel teweeggebracht. Het inspectieonderzoek waarover in het onderwijsverslag wordt gesproken, was nog maar beperkt van opzet. Inmiddels worden ook andere scholen voor speciaal onderwijs door de inspectie bezocht. De uitkomsten zijn voor de CDA-fractie zeer verontrustend. Dat zijn ze blijkbaar ook voor de inspectie, anders had zij in het onderwijsverslag niet een tussentijdse rapportage opgenomen. De staatssecretaris zegt in haar brief van 18 juni jl. dat de uitkomsten niet bemoedigend zijn. Dat vinden wij nogal zacht uitgedrukt, gelet op de gesignaleerde problematiek. Het gaat bij dit onderwijs om leerlingen die allemaal als zorgleerlingen zijn te beschouwen. Juist die leerlingen volgen het speciaal onderwijs om zich verder te kunnen ontwikkelen. De staatssecretaris lijkt de uitkomsten van het onderzoek dus minder zwaar op te nemen. De brief van 18 juni lijkt vooral een opsomming van feiten die de Kamer reeds kende en verder noemt de staatssecretaris slechts een beperkt aantal extra maatregelen. Zij heeft het daarbij over het streven naar meer zij-instromers en het aanstellen van vaste vervangers. Wij betwijfelen of die extra maatregelen afdoende zijn. Worden de problemen bij dit onderwijs overigens wel veroorzaakt door het ontbreken van specifieke methoden en het lerarentekort? Zijn er niet dieper liggende oorzaken voor het door de inspectie gesignaleerde probleem? Is het speciaal onderwijs niet te lang het ondergeschoven kindje geweest? Vanwege de extra nadruk in de afgelopen jaren op Weer samen naar school, is het mogelijk dat er voor het speciaal onderwijs onvoldoende aandacht is

geweest. Ik wil in dit verband een aantal punten noemen die een rol kunnen hebben gespeeld.

In het onderwijsverslag zelf wordt gesproken over de sterke nadruk die er op het fusieproces werd gelegd.

Daar kunnen wij ons wat bij voorstellen. Dat proces heeft geleid tot een sterke interne gerichtheid en misschien is er daardoor te weinig invloed geweest van de ontwikkelingen buiten het speciaal onderwijs. Ik noem in dit verband de handelings- en schoolplannen. Die hebben niet alleen te maken met maatschappelijke ontwikkelingen, maar ook met wettelijke voorwaarden. Blijkbaar kunnen de teams ze niet realiseren. Kent het speciaal onderwijs wel een moderne onderwijsvisie? Of is niet juist het probleem dat de visie er wel is, maar dat de capaciteit ontbreekt? Verder baart het ons zorgen dat in toenemende mate niet alleen kinderen met grote achterstanden, maar ook kinderen met gedragsproblemen deelnemen aan het speciaal onderwijs. Misschien kunnen de docenten van het speciaal onderwijs nog niet voldoende op de gewijzigde populatie inspelen. Verder is er het punt van de groeiende wachtlijsten voor het speciaal onderwijs. Het kabinet laat zich daarover te beperkt uit. De groeiende wachtlijsten baren ons zorgen, want ook zij kunnen demotiverend werken. Tegelijk kan het de leerlingen die met achterstand in het speciaal onderwijs komen, verder op achterstand zetten. Voorzitter. Het kabinet stelt ons gerust met zijn opmerkingen over de thuiszitters die op een wachtlijst staan. Die thuiszitters kunnen noch in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs noch in het speciaal onderwijs terecht. Er wordt gesproken over slechts twintig thuiszitters. Dat aantal verbaasde ons. Het zou natuurlijk heel mooi zijn als dat aantal feitelijk klopte. Misschien denkt de regering wel dat het klopt, maar gaat het hierbij niet om een formele constatering? Zitten niet heel veel leerlingen wel thuis, maar staan zij nog formeel ingeschreven bij het basisonderwijs en voortgezet onderwijs? Is dat een mogelijke verklaring voor het lage aantal? Graag krijg ik op dit punt een reactie.

De oplossing van deze problematiek vraagt volgens de CDA-fractie om een krachtdadige aanpak, zeker als de nadere analyse van de inspectie bekend zal zijn. Met de nieuwe

bewindslieden willen wij graag over die krachtdadige aanpak van gedachten wisselen. Wat doet de regering op de korte termijn voor het realiseren van school- en handelingsplannen? Die moeten toch op korte termijn ter tafel kunnen komen. Voorzitter. Ook bij het vmbo zien wij de problematiek toenemen. Er is sprake van een cumulatie van externe factoren die van invloed zijn op het functioneren van het vmbo. Zij maken de positie van het vmbo kwetsbaar. Ook daar zien wij een veranderde populatie en een toename van agressie en geweld. Op welke manier denkt de regering in het komende jaar verbeteringen te realiseren en welke aanzetten worden daarvoor nu gegeven? Bij al deze aspecten hebben wij het natuurlijk niet alleen over het onderwijs, maar eigenlijk over de bredere jeugdproblematiek. De inspecteur-generaal zal dat met ons eens zijn. Deze aspecten moeten daarom niet geïsoleerd beoordeeld worden. Wij hebben het hierbij ook over jeugdzorg, jeugdbeleid in de breedte. Vraagt dit niet om een bredere taakstelling? Moet dat niet tot uiting komen in het onderwijsverslag en de verantwoordelijkheid van de onderwijsinspectie? Zouden ook de overige maatschappelijke aspecten van de jeugdzorg hierbij niet betrokken kunnen worden? Graag krijg ik ook op dit punt een reactie van de regering. Voorzitter. Ten slotte wil ik nog een paar puntjes aanhalen die niet bij deze drie grote blokken horen. De heer Cornielje heeft al over het ICT-gebruik gesproken. Het lijkt alsof de regering het aantal computers als een doel op zichzelf ziet, terwijl wij juist zouden moeten sturen op integratie van ICT in het onderwijs. Hoe bereikt het ministerie dat verantwoording kan worden afgelegd over de integratie van ICT in het onderwijs? Er leven ook bij onze fractie zorgen over het gebrek aan doorgaande lijnen in het leerstofaanbod. Wij hebben grote ambities met die doorgaande lijnen; kijk naar de beroepskolom. Dreigt dat gebrek niet te leiden tot verdere uitval? Graag krijg ik een reactie op dit punt. Ik krijg graag ook een reactie op de lagere kwaliteit van islamitische basisscholen ten opzichte van 2000. Wij spreken heel veel over het primair en voortgezet onderwijs. Als wij de verantwoording over het

hoger onderwijs leggen naast de gegevens uit het onderwijsverslag, zien wij een hoog aantal negatieve beoordelingen in visitaties en tegelijkertijd ook een hoog aantal negatieve studentenbeoordelingen. Graag krijg ik een reactie van de regering hierop. Ten slotte mag ook het puntje cultuur genoemd worden. De heer Van der Ploeg is weliswaar niet aanwezig, maar de minister neemt dat zeker voor zijn verantwoordelijkheid. Wij zien in het verslag van de Algemene Rekenkamer dat de prestatieafspraken over de cultuurnota-subsidies niet worden nagekomen. Welke maatregelen neemt de regering om instellingen op dit punt aan te spreken op hun verantwoordelijkheid?

Mevrouw **Lambrechts** (D66): Voorzitter. In algemene zin voldoet de financiële verantwoording aan de gestelde eisen met een kleine marge in de financiële onzekerheden, dus in die zin is een compliment op zijn plaats. Maar er zijn wel degelijk ook kritische kanttekeningen bij te plaatsen. De Rekenkamer constateert ook in deze verantwoording dat de groei eruit is. Ik begrijp wel waarom zij dat constateert, want ik heb zelf het gevoel dat er meer mogelijk zou moeten zijn in de confrontatie met de doelstellingen, soms kwantitatief, soms kwalitatief en misschien niet altijd in de goede verhouding. Wij hebben ze in toenemende mate, omdat wij onszelf er al een aantal jaren in trainen. Juist op dit moment, aan het einde van vier jaar, zou het heel goed zijn om concreet te bekijken welke specifieke doelstellingen, vaak ook kwantitatief, zijn geformuleerd in de loop der jaren en hoe het ervoor staat. Ik wil een paar voorbeelden geven die ik zo uit mijn mouw schud, omdat ik weet wat onze doelstellingen daarbij zijn geweest. Het wil er bij mij niet zo goed in dat het heel grote ambtenarenapparaat even is vergeten dat het onze specifieke doelstellingen waren. De materiële bekostiging is al genoemd. Wij weten heel specifiek wat wij nodig hebben voor een adequate bekostiging. Wij weten wat er nodig is voor kostendekkende vergoedingen. Het mag best gezegd worden dat wij een enorme prestatie hebben geleverd door er voor eenderde extra in tegemoet te komen. Maar geconstateerd kan worden, gemeten aan de doelstelling

van een kostendekkende vergoeding, dat wij er nog lang niet zijn. Dat stond overigens een halfjaar geleden in de visie die werd gepresenteerd bij onze begroting. Dan moeten er gewoon nog twee stappen worden gezet. Waarom tref ik dat niet aan in zo'n beleidsmatige verantwoording? Voor schooluitval geldt hetzelfde. Er is een heel concrete doelstelling geformuleerd: het aantal personen dat zonder startkwalificatie de school verlaat zal in 2010 met de helft verminderd zijn. Ook hier is een goede prestatie geleverd in die zin dat er veel meer is teruggeleid. Dat lees ik wel, maar ik lees niet dat het aantal schooluitvallers in absolute zin is toegenomen. Dat is heel zorgelijk. Ook dat moet hier worden genoemd.

De heer **Cornielje** (VVD): Dat is toch een versimpeling van de feiten. Doordat je het nu opspoort wordt het zichtbaar, maar daarvoor gebeurde dat nooit. Dan kun je toch niet zeggen dat het is toegenomen? Dat is juist de complexe materie van het voortijdig schoolverlaten.

Mevrouw **Lambrechts** (D66): Ik vind het een te eenvoudige verklaring dat, omdat je het in beeld brengt, het aantal plotseling is gegroeid. Feit is dat de huidige aantallen, met daarvan afgetrokken de behoorlijke aantallen van de teruggeleiding, netto een groeicijfer laten zien. Dat is contrair aan datgene wat wij wilden bereiken.

De heer **Cornielje** (VVD): De vaste commissie is naar een ROC gegaan. Daar was men heel blij dat er werd begonnen met verzuimregistratie, dus nog niet eens met voortijdig schoolverlaten. Dat is nog niet zo lang geleden. Dan is het logisch dat de cijfers oplopen, omdat de feiten nu pas op tafel komen.

Mevrouw **Lambrechts** (D66): Nogmaals, in de loop der jaren zal er een ontwikkeling zichtbaar worden. Je zult op een bepaald moment je eigen streefcijfers en je meetresultaten serieus moeten nemen. Stel je voor dat wij ze niet serieus nemen op het moment dat ze ons niet uitkomen, maar wel serieus nemen wanneer cijfermatig kan worden aangetoond dat ze wel in onze kraam te pas komen. Dat kan dus niet. Ik ben met u ervan overtuigd dat er wellicht een vertekening is, doordat je ze

opspoor. Desalniettemin vind ik dat je zulke concrete doelstellingen hierin moet terugzien. Het ziekteverzuim is een prachtig voorbeeld. Wij hebben in 1998 de doelstelling geformuleerd dat het ziekteverzuim vanaf dat moment met 1% moest worden teruggebracht. Het groeit, wat keurig in beeld wordt gebracht. Er wordt ook keurig in beeld gebracht dat het minder groeit dan voorheen. Dat is een kleine verbetering, maar onze eigen doelstelling van drie jaar geleden dat het 1% minder moest worden hebben wij daarmee niet bereikt. Waarom tref ik dat hierin niet aan? Men kan dat toch niet ambtelijk per ongeluk vergeten zijn?

Minister Hermans: U heeft 44 verantwoordingsbrieven gehad van onze kant voor deze verantwoording. Wat u nu vraagt wordt in de brief aan de Kamer aangegeven.

Mevrouw **Lambrechts** (D66): Het ziekteverzuim is een heel groot probleem. In een dik boekwerk ter verantwoording zou toch op zijn minst in een staatje over onze concrete doelstellingen moeten worden aangegeven wat wij ervoor hebben gedaan, wat het heeft gekost en wat wij hebben bereikt. Ik tref wel heel veel woorden aan. De kwalitatieve omschrijving vind ik heel belangrijk, maar mag ik ook worden geconfronteerd met de doelstellingen en concrete streefcijfers die wij hebben afgesproken?

Als wij dit traject serieus willen nemen, moeten wij onze uiterste best blijven doen. Ik snap best dat, als je verantwoordelijk bent voor beleid, het niet altijd prettig is om te moeten opschrijven dat de doelstelling niet is gehaald terwijl er toch resultaten zijn geboekt. Daardoor kan het beeld ontstaan dat het is mislukt. Wij zouden kunnen afspreken dat wij dat in perspectief bespreken en dat er bij die cijfers een verhaal hoort, maar ik wil ze wel hebben. Als wij aan het begin de cijfers formuleren en ze later het liefst in de onderste la wegstoppen zodat er veel stof op valt, is dit traject gedoemd te mislukken.

Een daaraan belendend stuk is het GOA, het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid. Dit heeft ook betrekking op de verantwoording. Er is vorig jaar ook over gesproken: hoe ga je om met die vorm van gedecentraliseerd beleid; hoe laat je

dat verantwoorden? Ik dacht dat wij er toen in grote eensgezindheid waren uitgekomen dat wij wel degelijk zouden proberen dat te laten verantwoorden, bijvoorbeeld wat het GOA betreft, door de gemeenten zelf. Nu lees ik dat er weliswaar wordt gewerkt aan een verbetertraject, maar dat de minister van mening zou zijn dat het inzicht in de inzet van de middelen dat de gemeenten worden geacht aan het Rijk te geven alleen betrekking zou moeten hebben op de rechtmatigheid en niet op de effectiviteit van die inzet. Ik heb dat anders beleefd. Destijds is in elk geval door ons ingebracht dat het ook zou moeten gaan over de doelmatigheid. Ik kan de zin er niet van inzien dat je het alleen zou hebben over de rechtmatigheid en niet over de effectiviteit van de inzet van die middelen. Graag krijg ik hierop een reactie van de minister. Wij hebben al een heel goed gesprek gehad met de onderwijsinspectie over haar verslag. Elk jaar opnieuw zie ik uit naar dat verslag, omdat het zo'n goed inzicht geeft in de staat van het onderwijs. Het heeft alleen maar aan kracht en werking gewonnen, niet alleen door de prachtige vormgeving, maar ook door de wijze waarop het is gepresenteerd. Als dat mede het resultaat is van het beleid van de afgelopen jaren en de discussie over de manier waarop wij invulling geven aan de onderwijsinspectie, vind ik dat een prachtig resultaat van beleid.

Wij hebben afgesproken dat de onderwijsinspectie in staat wordt gesteld om jaarlijks scholen te inspecteren en te bezoeken, zij het niet altijd in dezelfde intensiteit. Hoe staat het daarmee? Is dat nu in voorbereiding? Kan dat op dit moment al en zo ja, gaat het gebeuren? Welk zicht kan ons daarop worden geboden?

Ik heb nog twee vragen over het lerarentekort. Wat gebeurt er met het draagvlak voor de leerplicht, als wij kinderen geen garantie meer kunnen bieden op goed onderwijs, op vijf dagen onderwijs? Is daarover nagedacht door de minister en de staatssecretaris? Welke argumenten hebben wij nog om tegen ouders te zeggen dat er een leerplicht is en dat zij hun kind naar school moeten brengen, als wij er geen goed onderwijs meer tegenover kunnen stellen?

Ik wil nog terugkomen op een vraag die ik vorig jaar al heb gesteld en nu opnieuw als signaal aantref in het verslag van de onderwijsinspectie. Daarin wordt gezegd: geef scholen de kans zich te concentreren, in elk geval op taal, begrijpend lezen, lezen in den brede en rekenen. De minister antwoordde toen dat het toch een testimonium paupertatis was. In zekere zin vind ik dat ook, maar het geeft ook de nood aan waarin wij terecht zijn gekomen. Ik vraag hem opnieuw, nu ook de inspectie dat constateert, of het niet tijd wordt dat wij daar een hek omheen zetten, dat wij ook met het oog op het draagvlak voor de leerplicht garanderen dat dit aan elk kind in voldoende mate zal worden aangeboden en dat wij scholen ook die kans geven. Het punt is niet dat wij aardrijkskunde of gymnastiek niet belangrijk vinden. Het is allemaal heel belangrijk, maar als dit niet wordt geboden hebben de kinderen geen enkele kans om verder te komen van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs. Ik kom bij de slechte scholen: 6% is slecht, maar 4% is heel slecht. Dat zijn er toch zeker 300. Wie vertelt het de ouders? Wordt het ouders wel verteld dat hun kind op een school zit die zo ontzettend slecht functioneert? Ik vind dat ouders het recht hebben om dat te weten en ook om een alternatief te zoeken voor die school. Ik snap dat het een ontzettend bittere boodschap is, maar als de situatie zo abominabel is behoren de betrokkenen die wetenschap te hebben. Ik heb onlangs vragen gesteld over de bevindingen van Sardes dat 50% van de zwarte scholen met opheffen bedreigd is. Ik heb er een eentalinea-achtig antwoord op gekregen waarin die problematiek niet wordt erkend. Ik tref hierin opnieuw aan hoe slecht het ermee gesteld is, want bij die 4% zijn toch veel scholen in de grote steden en dus ook veel zwarte scholen; dat kan niet anders. Dat past in hetgeen ook Sardes signaleerd heeft. Ik tref bij de staatssecretaris en in haar beantwoording geen enkele erkenning aan van die situatie. Dat zullen wij nu niet allemaal kunnen bespreken, maar er moet worden nagedacht over de mate van urgentie en de vraag wat je die kinderen vervolgens aanbiedt, zo niet door dit kabinet dan wel door het volgende. Ik heb nog een paar woorden over de slechte staat van het speciaal

onderwijs. Er wordt een niet te rijmen constatering van de onderwijsinspectie door de staatssecretaris gememoreerd: aan de ene kant een heel veilig pedagogisch klimaat, aan de andere kant het gegeven dat aan de hulpvraag van leerlingen niet meer kan worden voldaan en dat er geen zorg op maat meer kan worden geboden. Dit is eigenlijk niet goed te rijmen. Bij een veilig pedagogisch klimaat hoort toch eigenlijk ook dat er een antwoord wordt geboden op een echte hulpvraag. Geconstateerd wordt echter dat dit niet kan. Ik heb het gevoel dat wij te veel eenzijdig hebben vertrouwd op het Weer samen naar schooltraject in het gewoon onderwijs en de speciale scholen te lang hebben verwaarloosd. Er is nu een investering, maar die inhaalslag is moeilijk te maken. Mag ik een reactie van de staatssecretaris horen wat er nu gaat gebeuren om ervoor te zorgen dat het alsnog goed komt?

Mevrouw **Azough** (GroenLinks): Voorzitter. Het is wat vreemd om als nieuw kamerlid meteen de minister en de staatssecretaris ter verantwoording te roepen, maar ik zal mijn best doen. Het tekort aan leraren, de urgentie van kwaliteitsbewaking en de noodzaak van investeringen kwamen in de afgelopen jaren met name naar voren op de scholen met de lastigste positie. Het is belangrijk om juist bij de scholen die geholpen moeten worden, de scholen met de 1,25 en de 1,9 kinderen, na te gaan wat het effect is van het achterstandenbeleid, want nu lijkt tweedeling het ongewenste effect. In de verantwoording wordt onvoldoende beleidsinformatie verstrekt; zoals bekend behoeft deze pas volgend jaar aan de VBTB-criteria te voldoen. Ik maak mij zorgen over de ontwikkeling op dit punt. Kan de minister verzekeren dat de verantwoording van volgend jaar zal voldoen aan de genoemde criteria? Welke maatregelen neemt hij daartoe? In de afgelopen jaren had het onderwijsachterstandenbeleid prioriteit. Toch zijn er weinig precieze antwoorden te geven over het effect en de besteding van de middelen in het achterstandenbeleid. Kan de regering precies aangeven waaraan de gewichtenmiddelen en de Cumi-faciliteiten besteed zijn en wat daarvan het effect is geweest?

Dezelfde kritiek geldt voor het onderwijskansenbeleid. Met de presentatie van dit beleid in 2001 is gekozen voor een meer gerichte aanpak, extra investeringen in de scholen met de grootste achterstanden en bestrijding van achterstanden aan het begin van schoolcarrières. Deze aanpak staat naast de OALT-middelen, de Cumi-middelen, de GOA-middelen en de gewichtenmiddelen. Er is dus sprake van een waslijst aan stromen van middelen en daarbij behorende loketten. Als nieuwkomer met frisse blik vraag ik mij af wat het oordeel van de minister is over deze wirwar aan geldstromen. Welke maatregelen wil hij nemen om een en ander overzichtelijker en effectiever te maken?

Ik kom terug op het eerder genoemde punt van het onderwijskansenbeleid. Er zijn daarvan slechts weinig gegevens bekend, terwijl dit beleid reeds geruime tijd wordt gevoerd. Vorig jaar heeft de Rekenkamer stevige kritiek geuit op de verantwoording van dit gedecentraliseerde beleid; met name de afwachtende houding van het ministerie met betrekking tot de toezichtstructuur en de feitelijke gebreken werden geheld. De Rekenkamer stelde voor, een actieve meldingsplicht voor gemeentes in te voeren in plaats van een passieve plicht. Wat is de mening van de minister in dezen? Wat heeft hij met de kritiek van de Rekenkamer gedaan? De evaluatie van het onderwijskansenbeleid (door de Onderwijsraad) laat reeds enige tijd op zich wachten. Kan de minister aangeven wat de stand van zaken is op dit punt? Wanneer kan de Kamer deze evaluatie tegemoet zien? Gelet het feit dat het onderwijskansenbeleid in het algemeen kritisch wordt beoordeeld, ben ik namelijk benieuwd naar die evaluatie. Ook ten aanzien van schooluitval herhaal ik de reeds genoemde zorgen. Is de voortijdige schooluitval daadwerkelijk gedaald, en zo ja, met hoeveel leerlingen? Zijn er actuele cijfers over dit onderwerp beschikbaar? Wat is de verhouding tussen allochtone en autochtone leerlingen binnen die percentages? Het OALT heeft te maken gekregen met de effecten van slordige deregulering en een te hoge mate van te abstracte doelstellingen. Gemeenten zijn niet in staat gebleken, dit beleid constructief uit

te voeren. Van de besteding van 63 mln euro blijft de meerwaarde onduidelijk. De effecten van deze slordige deregulering dienen zo snel mogelijk te worden tegengegaan. Welke maatregelen wil de minister daartoe nemen?

Het tekort aan leraren laat zich met name voelen op scholen die met achterstanden het meest te maken hebben. Het probleem is ernstig, des te meer omdat het vervangingsfonds wordt gebruikt om dit lerarentekort aan te vullen. Met dat fonds is een bedrag van 1 mld euro gemoeid en het lijkt mij daarom interessant om van de minister te horen wat de stand van zaken is omtrent het fonds. Ik heb begrepen dat zich ten aanzien van het vervangingsfonds veel rumoer heeft voorgedaan. Mijn fractie deelt de zorgen rond het speciaal onderwijs. De urgentie van dit onderwerp zal niet alleen door het demissionaire kabinet maar ook door het nieuwe kabinet onderkend moeten worden. Verder blijkt dat het beleid ten aanzien van het vmbo niet tot de verwachte resultaten heeft geleid. Naar mijn mening zal er een inhoudelijke discussie moeten plaatsvinden over een duidelijkere scheiding tussen het vmbo en de zelfstandige theoretische leerweg. De beslissingen die op dit punt zijn genomen, zijn niet duidelijk genoeg geweest, waardoor de ontwikkeling van het beroepsonderwijs niet goed tot stand kan komen. In het vmbo lijkt zelfs in het geheel geen beslissing te zijn genomen.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Voorzitter. Ik stel allereerst een algemeen punt aan de orde ten aanzien van de financiële verantwoordingen. In de afgelopen jaren heb ik regelmatig gedebatteerd met de minister van Financiën over het verschil tussen beleidsintensiveringen, waarbij extra geld tot meer kwaliteit zou moeten leiden, en het corrigeren van verkeerde ramingen bijvoorbeeld met betrekking tot leerlingen- of studentenaantallen. Daarover is voortdurend verwarring geweest, totdat het debat vorig jaar werd beslecht toen de minister van Financiën toegaf dat er inderdaad een verschil is tussen extra uitgaven en intensiveringen en dat daartussen onderscheid gemaakt moet worden. Ik verzoek deze bewindslieden dan ook om dat verschil in de verantwoording aan te geven omdat die informatie voor de Kamer relevant is.

Op het gebied van het hoger onderwijs is in 2001 een aantal intensiveringen erbij geplust, met name in het kader van de Voorjaarsnota 2001. Het beeld is daarmee onduidelijk geworden, terwijl het juist van belang is om te zien wat er gaande is op de begroting van het ministerie van OCW: is er sprake van onvoldoende of slechte ramingen, waarom heeft het departement de groei van het leerlingenaantal op verschillende terreinen onvoldoende voorzien, welk deel van het extra geld heeft betrekking op het bewerkstelligen van meer kwaliteit in het onderwijs? Op die manier wordt helder waarover de verantwoording moet gaan. Ik kan de minister immers niet aanspreken op hogere leerlingenaantallen. Ik verzoek de bewindslieden daarom, aan hun opvolgers door te geven dat het onderscheid in de volgende verantwoording heel helder moet zijn. Extra uitgaven zijn niet gelijk aan intensiveringen, maar intensiveringen zijn wel gelijk aan extra uitgaven.

Mijn volgende punt betreft de hbo-fraude; ik zie daarvan niets terug in de stukken. De informatie daarover heb ik weliswaar voornamelijk uit de kranten, maar deze kwestie lijkt mij zeker in het kader van financieel beheer tamelijk heftig. Kan de minister aangeven waarom daarover geen informatie wordt gegeven? Het betreft een majeure kwestie, waarover een zekere verantwoording gegeven dient te worden.

Een specifiek punt dat voortvloeit uit eerdere debatten met de minister betreft de invoering van de bachelor-master. Wij hebben veelvuldig gesproken over de klacht dat universiteiten over zowel onvoldoende tijd als onvoldoende geld beschikken om bama in te voeren. In 2001 is een bedrag van 22,7 mln euro overgemaakt naar universiteiten en hogescholen voor de invoering. Is dit naar de mening van de minister een goede besteding geweest? Waar is het geld terechtgekomen? Welke lessen kunnen hiervan geleerd worden? In de stukken lees ik daar niets over, behalve de vermelding van het bedrag, hetgeen reeds was op te maken uit de vorige begroting. Ik mis dus vitale verantwoordingsinformatie. De minister herinnert zich vast dat hij bij het kamerdebat over het wetsvoorstel over bama heeft

beloofd om kritisch te zijn over de vraag of dat bedrag voldoende zou zijn. Niemand zit te wachten op een slechte invoering van bama als gevolg van onvoldoende middelen. In dat geval moeten ofwel middelen worden toegevoegd ofwel het invoeringstraject worden veranderd. De informatie die nodig is om op dit punt een beslissing te nemen is echter niet voorhanden.

In het algemeen overleg van 19 juni is een punt rond de studie-financiering blijven liggen. De Rekenkamer heeft naar aanleiding van het financiële verslag van het departement over 2001 de aanbeveling gedaan om studenten bij de IB-groep te laten aantonen dat zij uitwonend zijn. Gisteren heb ik reeds aangegeven dat mij vanuit de studentenwereld steeds vaker de klacht bereikt dat de strakke regels, die vanuit een antifraudebeleid begrijpelijk zijn, leiden tot de keuze voor een thuiswonende beurs vanwege de krappe kamermarkt. De student moet immers ingeschreven staan in het gemeentelijk administratiesysteem. Een en ander vloeit voort uit het feit dat studenten niets te vertellen hebben op de kamermarkt; kamers worden onderverhuurd of de huisbaas werkt niet mee. Een minister van OCW kan daarmee heel rigide omgaan, maar de positie van de kamerozoekende student wordt daarmee niet verbeterd. Gisteren is dit onderwerp niet geheel uitgedebatteerd. Welke initiatieven neemt de minister op dit punt? Ik lees dat bij het verslag 2002 meer informatie beschikbaar zal komen, maar dat is mij te ver weg. Ik hoor graag eerder van de minister, uiterlijk in september, wat de stand van zaken is. De kamernood van studenten is urgent en het aanscherpen van de koppeling tussen IB-bestanden en gemeentelijke bestanden werkt reeds, hetgeen logisch is vanuit het fraudebeleid. Ik ben zeker niet voor fraude, maar als de consequentie van dit beleid is dat studenten in een onmogelijke positie terechtkomen, dan is dat lastig. Misschien kan een tussenweg gevonden worden, bijvoorbeeld door studenten aan de hand van een bankafschrift te laten aantonen dat zij uitwonend zijn.

De heer **De Vries** (CDA): De heer Vendrik zegt steeds dat hij dit gisteren ook gezegd heeft en dat de minister daarop onvoldoende

geantwoord heeft. Waarom moet dit onderwerp vanochtend herhaald worden in het kader van dit overleg?

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Omdat het in de financiële verantwoording aan de orde gesteld is. De minister wordt op dit punt door de Algemene Rekenkamer aangespoord op grond van het financiële verslag 2001. Ik heb gisteren geen antwoord gehad dus wat let mij om het onderwerp vandaag opnieuw aan de orde te stellen?

De heer **De Vries** (CDA): Zolang de voorzitter u daartoe gelegenheid geeft, let u niets.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): De voorzitter kijkt vriendelijk mijn kant op, dus dat lijkt mij geen enkel probleem.

De **voorzitter**: Ik kijk u aan ter voorbereiding van uw afronding.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Ik hoop dat ik vandaag wel antwoord krijg op mijn vraag. Daarmee is mijn bijdrage beëindigd.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Luisterend naar de inbreng van mijn collega's werd ik nog meer gesterkt in datgene wat ik gisteravond al had opgeschreven: het risico van het debat van vandaag is dat wij een herhaling van zetten krijgen van datgene wat wij tijdens de laatste begrotingsbehandeling en vorig jaar tijdens de behandeling van de financiële verantwoording over 2000 hebben gezegd. Toen hebben de fracties van de PvdA en D66 nadrukkelijk gepleit voor een investeringsplan, dat als voordeel heeft dat heel goed zichtbaar wordt waar de investeringen gepland waren, wat vervolgens uitgegeven is en wat de doelen en de resultaten zijn. Zo interpreteer ik ook de kritiek van de Algemene Rekenkamer: dat het op het punt van de doelstellingen en de streefcijfers zowel financieel als kwalitatief nog steeds een ingewikkeld proces is. Naar mijn mening is het heel belangrijk om aan het begin van een nieuwe kabinetsperiode met zo'n investeringsplan te komen. Kortom, voor het volgende kabinet zijn er dus nieuwe kansen en nieuwe prijzen. Wij blijven hier immers toch een beetje praten over dingen die wij al eerder gezegd hebben.

De kwestie van het onderwijs-achterstandenbeleid die zojuist aan de orde kwam, is daar een goed voorbeeld van. Wij hebben in de afgelopen negen maanden zeer regelmatig met elkaar gesproken over de wijze waarop dat gevolgd zou worden. Wij zouden monitor na monitor inzetten. Ik heb zelfs op een gegeven gezegd: pas nu op dat die mensen niet helemaal gek worden van het invullen van monitor-verslagen en helemaal niet meer toekomen aan het geven van Nederlandse les aan kinderen. Het is natuurlijk logisch dat wij in de financiële verantwoording over 2001 niet kunnen teruglezen wat wij in 2002 hebben gedaan. Als dat zou kunnen, zou dat fantastisch zijn geweest. Dan was dit kabinet volgens mij ook in volle glorie doorgedaan. Helaas is dat onmogelijk. Ik wil dus de kritiek op dat punt enigszins nuanceren, omdat het voor mensen die in de onderwijspraktijk werken, buitengewoon teleurstellend is om almaar te horen dat zij geen resultaat leveren terwijl zij grote inspanningen aan het verrichten zijn. Het is van belang dat wij naast de financiële verantwoording het Onderwijsverslag hebben. Dat geeft ons de kans om heel goed te praten over de inhoud en over datgene wat tot stand is gekomen en wat onze extra aandacht vraagt. Opvallend is dat hetgeen tot stand is gekomen en hetgeen onze extra aandacht vraagt, vrijwel parallel lopen. Er is volgens mij nergens zoveel aandacht voor als voor het lerarentekort, maar toch zijn wij niet in staat om dat probleem afdoende op te lossen. De inspectie heeft een groot aantal aanbevelingen gedaan. Ik heb tussen de regels door gelezen dat met name wordt gevraagd om een verdere invulling te geven aan differentiatie in het onderwijs. Dat is ook een pleidooi van de werkgevers geweest. Kan de minister aangeven of daadwerkelijk invulling zal worden gegeven aan die differentiatie? Hoe zal dat worden gestimuleerd? De inspectie zegt in wezen dat de kwaliteit en het aanbod opdrogen. Het probleem zal niet kunnen worden opgelost door maar te blijven zoeken naar mensen die er in de praktijk niet zijn. Ik werd gisteravond gebeld door iemand die er in de praktijk wel is, die ontzettend graag in het onderwijs aan de slag wil en toch weer vastloopt tijdens de aanmelding bij een lerarenopleiding. Hoe komen wij daaruit?

Een heel belangrijk punt in het Onderwijsverslag is dat de inspectie haar zorgen uitspreekt over de scholen waarbij het niet goed gaat en waarvan wordt gezegd dat ervoor moet worden gewaakt dat die niet in een spiraal terechtkomen waarbij de problemen van het lerarentekort, de slechte huisvesting en dergelijke zich opstapelen. In een aantal scholen is dat al het geval. Hoe kunnen de problemen van juist die scholen worden opgelost? In de voorbereidende schriftelijke ronde heeft mijn fractie een aantal vragen gesteld over het huisvestingsbudget. Het ingenieursbureau AZ heeft inmiddels een onderzoek verricht naar het onderhoud op de basisscholen. Ik vind daar eigenlijk te weinig van terug in de beantwoording van de vragen. Wat wordt er met de conclusies naar aanleiding van dit rapport gedaan? Er is al veel geld aan het onderhoud besteed. Is het mogelijk om nog effectiever aan de problematiek te werken? Ik stel deze vraag met een blik op de toekomst, omdat ik uit de krant heb begrepen dat scholen wellicht zelf het beheer over hun huisvestingslasten zullen krijgen. Nu zitten de gemeenten nog te piepen en te zuchten, maar in de toekomst zullen de scholen dat zelf gaan doen. Dan moet natuurlijk wel duidelijk zijn of het budget toereikend is. Als dat niet zo is, krijgen wij het probleem de komende jaren vierkant terug. Ik denk dat het onderzoek van het ingenieursbureau ons bij de beantwoording van deze vragen behulpzaam kan zijn. Het verbaast mij enigszins dat er in de paragraaf over het hoger onderwijs maar één regel wordt gewijd aan de problemen met de hbo-fraude. Ik kan mij voorstellen dat er geen hele verhandeling wordt gegeven over de hbo-fraude, maar ik had op z'n minst verwacht dat was aangegeven dat het beeld dat neergezet wordt over 2001, wellicht bij nader onderzoek toch nog scherper en anders zal zijn dan in dit verslag naar voren komt. Wij hebben deze week in een schriftelijke ronde gevraagd of wij heel snel zouden kunnen beschikken over de gegevens die afkomstig zijn uit het zelfonderzoek onder de instellingen. Hoewel wij begrijpen dat er nog een reactie van de Rekenkamer op moet komen, wil ik de vraag hier in het openbaar herhalen. Het is immers van groot belang om zo langzamerhand te

weten hoe de vlag er in het hoger onderwijs bij hangt. Het heeft mij verbaasd dat in het Onderwijsverslag van de inspectie genuanceerd wordt gesproken over de kwaliteit van de examens en de examinering, terwijl wij daar in een tussentijdse rapportage behoorlijk zorgelijke geluiden over hadden gehoord. Wat is er dan in die tussentijd gebeurd? Waarom heeft die nuancering plaatsgevonden? Ik heb nog een punt dat wellicht niet zoveel te maken heeft met de financiële verantwoording. Het is mij opgevallen dat de inspectie in haar verslag tot de conclusie is gekomen dat er voor docenten eigenlijk veel te weinig ruimte is om over hun vakdidactisch functioneren met anderen te spreken. Docenten hebben daar zeer veel behoefte aan. Wij hebben het zo vaak over het motiveren en intensiveren van het leraarschap. Is dit dan niet op te pakken en te stimuleren? Mijn laatste opmerking gaat over het speciaal onderwijs. De bijdrage van het CDA op dit punt heeft mij enigszins verbaasd. Wij hebben in de Kamer uitgebreid gesproken over de problemen van de zorgleerlingen. Wij hebben hier een wetsvoorstel behandeld en een nieuwe wet en een rugzakje doorgestuurd naar de Eerste Kamer. Mijn fractie is buitengewoon teleurgesteld dat dit is blijven liggen. Wat de thuiszitters betreft, ben ik het dan ook helemaal niet eens met het CDA. Het zijn er veel te veel. Daar moet snel iets aan gedaan worden. Wij zijn de afgelopen weken overspoeld door de grote problemen met kinderen die aan autisme lijden. Dat rugzakje had een belangrijk middel kunnen zijn, maar dat is niet verder gekomen. Ik vind het dan nogal verbazingwekkend om hier vandaag ach en wee te roepen, terwijl wij er zelf als politiek iets aan kunnen doen. Ik vind de brief van de staatssecretaris ook wat mager, maar gezien de achtergrond van deze situatie kan ik mij daar ook wel iets bij voorstellen.

De heer **De Vries** (CDA): Volgens mij is hier sprake van een misverstand. Wij hebben het hier niet over het rugzakje maar over de wachtlijsten in het speciaal onderwijs die leiden tot thuiszitters. Wij hebben juist onze zorgen daarover uitgesproken en ons verbaasd over het feit dat het kabinet slechts spreekt over 20 thuiszitters. Wij hebben signalen dat de

problematiek veel groter is dan 20 thuiszitters. Dat punt hebben wij hier naar voren gebracht.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): U heeft aangegeven waarom het beleid met betrekking tot het speciaal onderwijs niet deugt. Misschien heb ik u verkeerd begrepen op het punt van de thuiszitters. Dat is dan in ieder geval een opsteker, want ik verbaasde mij nogal over die opmerking. Maar dan blijft staan dat u een heel verhaal heeft gehouden over het speciaal onderwijs. Het rugzakje is juist bedoeld om kinderen een kans te geven en ouders meer gelegenheid te bieden om hun eigen keuze te maken. Er is dus wel degelijk sprake van een verband. Ik dacht dat wij de afgelopen jaren wat meer integraal zijn gaan denken over dit soort zaken. Ik blijf dus bij mijn kritiek.

Minister **Hermans**: Voorzitter. Ik dank de leden van de commissie voor hun inbreng. U begon uw voorzitterschap vandaag met de melding dat dit een soort verantwoording was van de afgelopen vier jaar. Er is een groot aantal vragen op tafel gekomen over de effectiviteit van de inzet. Ik wil beginnen met de VBTB-aanpak, mijn ervaringen daarmee en de effecten die daarbij tot nu toe zijn opgetreden. Ook wil ik het hebben over de maatregelen die ik intern heb getroffen, ook naar aanleiding van het verslag van de Algemene Rekenkamer. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen heeft een uitgavenpatroon van 23 mld euro, waarvan, als je het goed bekijkt, een bedrag in de orde van grootte van 21 mld euro "going-concern" is. De gegevens daarover staan in het boekje Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen in kerncijfers, dat de Kamer altijd in september bij de begroting krijgt. Ik heb gemerkt dat er niet zo gek veel gebruik van wordt gemaakt. Ik heb als interne beleidslijn vastgelegd dat dit boekje zowel in september als in april volgend jaar wordt uitgebracht, zodat het beschikbaar is bij de verantwoordingsdebatten van de derde woensdag in mei. In het boekje is precies te zien hoe het gaat met het ziekteverzuim, met de uitstroom, de instroom en de interne doorstroom, de onvervulde vacatures enzovoorts. Welke gegevens daarachter zitten, is een ander punt.

Dat bestrijd ik niet. De feitelijke gegevens en de verantwoording daarover liggen evenwel op tafel. De Kamer krijgt in september van mijn opvolger de nieuwe editie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen in kerncijfers. Ik zal ervoor zorgen dat dit boekje volgend jaar een aantal maanden eerder verschijnt, waardoor in ieder geval de "going-concerngegevens" op tafel liggen.

Mevrouw **Lambrechts** (D66): Dat lijkt mij een goed idee. Het gaat bij VBTB evenwel niet alleen om de ontwikkeling in cijfers, maar ook om de oorspronkelijke doelstellingen daarbij.

Minister **Hermans**: ik was pas bij het eerste deel van mijn verantwoording over de "going-concerncijfers".

Mevrouw **Lambrechts** (D66): "Going-concern"?

Minister **Hermans**: Leerlingen komen op vierjarige leeftijd binnen in het basisonderwijs en verlaten dat op twaalfjarige leeftijd om naar het vervolgonderwijs te gaan. Pas dan is er een nationale toets in de vorm van een eindexamen. Wat zijn de resultaten geweest van de investeringen in het basisonderwijs van vier tot twaalf jaar? Het is bekend dat ik voorstander ben van het afnemen van een hiaattoets en een begintoets. Op basis van de wet inzake het onderwijstoezicht zijn wij in staat, de resultaten van de scholen beter te bekijken dan alleen op basis van de eindcijfers van het CITO. Ook de invoering van het onderwijsnummer is tijdens deze kabinetsperiode gerealiseerd. Hierdoor is de mogelijkheid ontstaan, gewogen budgetten te geven op basis van leerlingenindicaties. Daaraan zouden ook differentiatiebudgetten en de beloning van docenten kunnen worden gekoppeld. Zo krijg je een instrumentarium in handen dat de controleerbaarheid van de budgetten verder vergroot. Dat is nadrukkelijk een doel van het onderwijsachterstandenbeleid, ook naar aanleiding van het rapport van de Rekenkamer. Bij de weging van de factoren ben je natuurlijk sterk afhankelijk van de aangeleverde gegevens. Ik heb via de accountantsdienst van mijn departement extra mechanismen in werking gesteld voor de controle van die gegevens.

Onderwijs moet ervoor zorgen dat de talenten van leerlingen maximaal worden benut. Specifiek beleid is gericht op leerlingen in een achterstandsituatie. Ik wil dat elke beleidsdirectie in de begroting voor 2003 duidelijk maakt wat de beleidsintensiveringen van de afgelopen jaren zijn geweest, wat men daarvan verwacht, welke middelen worden ingezet en hoe men dat wil meten. Er is zowel sprake van lopend beleid als van specifieke activiteiten die worden ingezet in het kader van beleidsintensiveringen. Wij hebben een overzicht gemaakt van alle door de Kamer tussentijds gevraagde rapportages over de effecten van gevoerd beleid. Ik geloof dat er weinig commissies zijn die zo vaak worden geïnformeerd als de commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Dit verschijnsel moet natuurlijk niet geheel verdwijnen, maar ik zou mijn opvolger adviseren om afspraken te maken met de commissie over de rapportage van gegevens die tussentijds beschikbaar komen. Door middel van het Onderwijsverslag wordt voortdurend kritisch aangegeven wat de ontwikkelingen in het onderwijs zijn, op grond waarvan Kamer en kabinet kunnen zien wat de effecten van aanpassingen en intensiveringen zijn. Ik acht dat van zeer grote betekenis, omdat ik het met iedereen eens ben die zegt dat de zaken op dat punt dichter bij elkaar moeten worden gebracht. Alleen al op het gebied van het lerarenbeleid krijgt de Kamer ieder kwartaal een overzicht van de stand van zaken inzake ziekteverzuim, vervanging, vacatures enzovoorts. De Kamer wil dat de informatie beter wordt gerangschikt bij de rapportage in mei. Wij zullen dat doen en wij moeten volgend jaar bekijken of dat voldoende is gelukt.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Ik denk dat niemand zal bestrijden dat de Kamer ontzettend veel informatie krijgt van het ministerie. Ik geloof evenwel dat het niet gaat om de hoeveelheid informatie, maar vooral om de wijze waarop wij inzicht krijgen in de inzet aan het begin van een periode. Daarom hebben wij eerder over het investeringsplan gesproken. Het is misschien beter om de informatie niet in aparte boekjes voor te schotelen, maar alles op een A4'tje bij elkaar te zetten. De Kamer wil

weten waaraan het geld is uitgegeven. Het gaat erom dat er inzichtelijkheid ontstaat.

Minister **Hermans**: Ik ben ook niet van plan de kamerleden een zachte dood toe te brengen door het sturen van een berg aan informatie. De organisatie van die informatie is van groot belang. Ik bestrijd overigens dat het investeringsplan waarover mevrouw Hamer sprak dit inzicht kan bieden. In het investeringsplan wordt beschreven wat wij noodzakelijk achten voor de komende jaren. Het geld komt pas bij de nieuwe formatie beschikbaar. Het investeringsplan heeft te maken met de toekomst en niet met het afrekenen van de investeringen van de afgelopen periode. Wij hebben de Kamer met tussenrapportages uitgebreid geïnformeerd over intensiveringen op het gebied van bijvoorbeeld lerarenbeleid, ICT en groeps-groottesverkleiningen.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Ik heb het ook niet over het investeringsplan dat de minister aan de Kamer heeft gestuurd. Dat hebben wij juist niet gekregen, omdat de minister steeds verwees naar het nieuwe kabinet. Ik zou graag zien dat er aan het begin van de kabinetsperiode een investeringsplan komt dat als beginpunt kan worden genomen en kan worden gevolgd. De informatie die de minister de Kamer destijds stuurde, was niet meer dan een overzicht van de op dat moment beschikbare gegevens.

Minister **Hermans**: Die gegevens waren wel goed gerangschikt en dat is van groot belang. Ik ben blij dat mevrouw Hamer zo veel vertrouwen heeft in het nieuwe kabinet, zeker daar het niet onmogelijk is dat mijn partij daarvan deel uitmaakt. Als een nieuw kabinet met een startdocument komt, moet het kabinet concrete invulling geven aan de financiële ruimte dan wel besparingen die per departement worden gerealiseerd. Dan kan uiteindelijk worden gekeken naar de effectiviteit van het beleid. Dat heeft dit kabinet overigens ook gedaan. Mevrouw Adelmund en ik hebben vrij snel aangegeven hoe wij de beleidsintensiveringen wilden realiseren. Ik noem bijvoorbeeld Onderwijs on line, waarover een grote eindrapportage is verschenen. In die eindrapportage werd precies

aangegeven welke doelstellingen van Onderwijs on line 1999 zijn gerealiseerd en welke nog moeten worden gerealiseerd.

Tegen de heer De Vries zeg ik dat ik de afgelopen vier jaar nooit heb geroepen dat de ratio of de verhouding tussen het aantal computers en het aantal leerlingen van belang is. Het gebruik ervan vind ik veel interessanter. Ik ben afgestapt van de aanvankelijke doelstelling.

De heer **De Vries** (CDA): Als het gaat om de financiële verantwoording, benadrukt de minister vooral dat punt. Ook uit de nadere vragen en antwoorden blijkt dat het hem slechts om de ratio gaat.

Minister **Hermans**: Ik hoop dat de heer De Vries de tien centimeter dikke eindrapportage over Onderwijs on line heeft kunnen vinden. In een apart AO kunnen wij daarover verder praten. Dan kruis ik graag met hem de degen over de gegevens die daaruit voortkomen en over de effecten van het Nederlandse beleid ten opzichte van het buitenland. In die eindrapportage staat dat er op dat punt door de scholen erg veel is bereikt. Toch zijn wij er nog niet. Een nieuw kabinet moet ICT een belangrijke rol geven in de invulling van de extra financiële ruimte die wellicht beschikbaar komt voor onderwijs. Het totale VBTB-proces is dan als volgt samengesteld. Het Onderwijsverslag wordt, samen met de financiële verantwoording en kerncijfers, uitgebracht. Met het nieuwe kabinet zal de commissie afspraken moeten maken over deelrapportages. Vervolgens moet alle rapportages en de verantwoording in mei worden samengevoegd in één document. Dat wordt dan een flink document. Ik zou een duidelijke splitsing willen maken tussen het algemene, lopende beleid en specifiek door het kabinet ingezet beleid om een aantal doelstellingen te bereiken. Het proces kan niet worden beperkt tot nieuwe dingen. Het overgrote deel van het beleid gaat op aan de reguliere zorg voor kwalitatief goed onderwijs.

Mevrouw **Lambrechts** (D66): Dat wij een doelstelling hadden, bijvoorbeeld de leerling-computer ratio, dient mijns inziens juist wel te worden vermeld.

Minister **Hermans**: Die doelstelling heb ik nooit geformuleerd.

Mevrouw **Lambrechts** (D66): Voordat u aantrad hadden wij al inzicht in de situatie. Dat is een meetpunt, maar niet het enige. Heeft de minister zelf het gevoel dat hij zijn uiterste best heeft gedaan om de oorspronkelijke doelstellingen van vier jaar geleden te confronteren met de resultaten? Of is dat hier en daar, als de oorspronkelijke doelstelling wat minder goed uitkwam, gewoon achterwege gebleven? Dat is namelijk mijn stellige indruk.

Minister **Hermans**: Stelt u zich eens voor dat ik nu "nee" zou zeggen.

Mevrouw **Lambrechts** (D66): Wij zouden eerlijk tegen elkaar zijn. Dat was de boodschap van de voorzitter. Ik doe altijd wat de voorzitter zegt.

Minister **Hermans**: Ik vind dat met deze begroting alweer een aantal stappen vooruit is gezet. Laat de kritiek die er is gekomen ertoe dienen dat het de volgende keer weer beter gaat. Ik heb naar aanleiding daarvan een aantal maatregelen genomen. Ik verzet mij tegen de suggestie dat de gegevens er niet zouden zijn. Wij moeten ze wel beter gaan rangschikken. Er zijn echter ontzettend veel gegevens beschikbaar. Ik vind dat de Kamer zich er in haar kritiek op het kabinet goed rekenschap van moet geven, dat de antwoorden op een heleboel vragen die zijn gesteld al lang bekend zijn. Wij hadden ze misschien nog een keer bij elkaar moeten zetten.

Mevrouw **Lambrechts** (D66): Dat vind ik te gemakkelijk. Het zou alleen aan mensen die hier wat langer zitten, zoals ik, de kans geven om te beoordelen wat ervan terecht is gekomen. Zo'n stuk moet goede handvatten bieden. De oorspronkelijke doelstelling moet erin staan, plus wat ervan verwezenlijkt is. Dat is de bedoeling van het VBTB-traject. Als wij niet minstens de bereidheid hebben om hierin te groeien, kunnen wij er beter mee ophouden. Dat proef ik echter niet uit het betoog van de minister.

Minister **Hermans**: Dat laatste is maar goed ook. Ik bestrijd niet dat wij de zaken beter moeten rangschikken en ordenen en een scherper

inzicht moeten geven. Het gaat mij echter te ver om te zeggen dat die gegevens er niet zijn, want zij zijn er wel. Er zijn allerlei tussen-rapportages. De afgelopen tijd zijn er stapels brieven gekomen waarin al die gegevens zijn aangeleverd. Ik heb zojuist een vijftal maatregelen aangegeven om tot betere ordening te komen.

De effecten van de financiering van scholen als de lumpsum wordt gegeven, met niet geormerkte middelen, zijn heel lastig te meten. Over het schoonmaken van scholen heb ik wel eens de stelling verdedigd, dat de scholen die nog steeds vies zijn misschien geen goed management hebben gevoerd. Er is zoveel extra budget bij gekomen dat dit best had gekund. Misschien had het nog meer moeten zijn, maar er moet toch vooruitgang te zien zijn op de scholen. Bekijken wij de effectiviteit van ingezet beleid, dan gaat het niet alleen over going on concern, het lopende beleid, maar ook over het wegwerken van achterstanden. Ik wil weten wat het effect is voordat ik over specifieke intensiveringen, bovenop een bepaald beleid, wil spreken. Ik onderscheid drie punten. Er zijn ramingen aan de hand van cijfers over lopend beleid. Ik constateer achterstanden uit rapporten die ik krijg, bijvoorbeeld over materiële voorzieningen. Aan de hand daarvan kunnen wij zeggen dat investeringen op gang moeten komen. Als die investeringen nog niet voor 100% zijn gedaan, kan het beleid ook nog niet voor 100% zijn gerealiseerd. Verder zijn er specifieke investeringen voor specifieke doelstellingen. Daarvoor kan specifiek beleid worden gevoerd. De autonome bekostiging, de lumpsum-financiering, zal een steeds grotere wissel trekken op de verantwoording door de bewindslieden van OCW tegenover de Kamer.

Nu hebben wij de afgelopen tijd niet stilgezeten. Dinsdag is in de Eerste Kamer de Wet op het onderwijs-toezicht unaniem aangenomen. De inspectie houdt de scholen daarin een soort spiegel voor met de effecten van het in de scholen gevoerde beleid. De inspectie kan worden gevraagd te bekijken wat de effecten zijn van bepaalde extra middelen die de scholen hebben gekregen. Binnen nu en een paar jaar zullen wij dat absoluut doen wat betreft de middelen voor ICT. Er komt natuurlijk een moment waarop

het niet meer gaat om het fysiek neerzetten van de computers in de scholen, maar om het "use to learn". Hoe wordt er daadwerkelijk gebruik van gemaakt? In het integrale toezicht op de scholen kunnen de komende tijd meer vragen over dergelijke elementen worden gesteld. Er kunnen ook vragen worden gesteld over de materiële voorzieningen in de scholen. Wat heeft men in het algemeen met de budgetten gedaan? Wij moeten dan hier in Den Haag een geabstraheerd beeld krijgen. Ouders en deelnemers moeten per afzonderlijke school kunnen zien wat die school met de budgetten effectief heeft gedaan, ten opzichte van andere scholen. Mevrouw Lambrechts doelde daar terecht op. Het is precies de reden waarom de inspectie zo gaat opereren.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): De minister geeft een interessant voorbeeld. Komt het door slecht management als scholen niet schoon zijn? De grote vraag is dan hoe de inspectie dat per school gaat constateren en welke consequenties dat heeft. De minister schetst nu een soort dilemma door de autonomie, maar dit is natuurlijk in toenemende mate waar het om gaat.

Minister **Hermans**: Wij trekken de beleidslijn van de afgelopen jaren door. Ik sluit niet geheel uit dat een volgend kabinet dat ook zal doen. Wat mevrouw Hamer zegt is precies waar het om draait. Uiteindelijk moet er een soort contractrelatie komen tussen minister en scholen, maar ook tussen ouders en scholen, over de middelen die zijn ingezet en de prestatie die moet worden verwacht. De inspectie geeft een geabstraheerd beeld aan de minister van wat in het algemeen gebeurt in het Nederlandse onderwijs. Ouders en deelnemers nemen waar wat er in een specifieke school gebeurt. Er kan dan een vorm van benchmarking ontstaan. Veel schoolorganisaties zijn daar op dit moment al mee bezig. De effecten van verschillende manieren van aanpak kunnen dan worden vergeleken. Ik verwacht een ontwikkeling langs die weg. Het alternatief zou zijn dat wij alles gingen earmarken. Dan kunnen wij zien wat het effect is van een specifieke maatregel, bijvoorbeeld groeps-groofterverkleining. De staatssecretaris heeft daar in de

afgelopen tijd vreselijk veel tijd in gestoken. Naar mijn mening tonen de cijfers dat er al veel is gerealiseerd. Er is nu echter een groeiende kritiek dat men liever geen earmarking had gehad, omdat men het geld naar eigen inzicht over de scholen wil kunnen spreiden.

Dan ontstaat de politieke vraag of men de middelen gestuurd naar de onderbouw wil of aan de scholen zelf wil geven. In de afgelopen periode hebben wij een keuze gemaakt. De vraag is wat wij in de komende ronde gaan doen. De afgelopen jaren zijn een aantal essentiële voorwaarden gesteld, gerelateerd aan beleidsmatige aspecten, zoals onderwijstoezicht, onderwijsnummer, lumpsumfinanciering voor het basisonderwijs en meer ruimte voor de scholen bij de invulling van het curriculum. Aan de andere kant is er het VBTB-proces. Beide elementen moeten samen op microniveau voor de ouders en deelnemers en op macroniveau geabstraheerd voor de minister een beeld opleveren. De financiële verantwoording via de begroting en de stukken in mei moet dat meer kanaliseren. Intern heb ik daarvoor maatregelen genomen. Dat is best een moeilijk proces, zeker op zo'n omvangrijk departement als dat van OCW. Wij zijn echter voor geen kleintje vervaard. Het volgend jaar zal het een heel stuk beter zijn. Men kan voor mijn opvolger alvast noteren, dat het het volgend jaar ook weer niet perfect zal zijn. Als ik mijzelf opvolg heb ik dat voor mijzelf gedaan, als een ander mij opvolgt heb ik het voor een ander gedaan. Ik ben ervan overtuigd dat vele factoren een rol spelen in dit proces en bij het definiëren van de doelstelling. Hiermee stap ik over naar het lerarenbeleid. Het definiëren en bereiken van de doelstelling gaat over mensen. De docenten moeten het doen. Leerlingen en deelnemers zullen uiteindelijk moeten presteren. Mijn doelstelling inzake het lerarentekort is altijd geweest: meteen oplossen, binnen een jaar, een maand of een week. Iedere dag met een lerarentekort is slecht. Als je echter reëel bent moet je, gelet op de arbeidsmarkt, demografische ontwikkelingen en de verkleining van de groepsgrootten, constateren dat een aantal tegengestelde factoren een rol speelt. Je moet dan nagaan wat de effectiviteit van je beleid in de afgelopen tijd is geweest. De

afgelopen jaren zien wij een instroom van 12.500 en een uitstroom van 12.000 leraren. Er is dus een klein positief saldo. Wat moeten wij constateren over de effectiviteit van het beleid? Moeten wij vooral vaststellen dat er nog steeds een lerarentekort is? Ik ga uit van de mogelijkheden van 1998. Don't look back in anger. De effectiviteit van de maatregelen sindsdien is enorm. Dat is vlak voor 1998 begonnen met het beleid voor de herintreders, uitgevoerd door het huidige kabinet. Dat heeft geleid tot 6000 herintreders. Er is een differentiatie in onderwijspersoneel gekomen. Het aantal onderwijsassistenten is enorm gegroeid, tot bijna 3500. Rond de zij-instromers zijn er allerlei moeilijkheden. De komende tijd zal er absoluut aandacht moeten zijn voor begeleiding, ondersteuning enz. Ik zal de beleidsmaatregelen voor de toekomst nu niet formuleren. Het is echter van groot belang dat al meer dan duizend zij-instromers zijn binnengekomen. Er was heel veel tegenstand tegen dit proces. De effectiviteit van het gevoerde beleid is te zien aan dit soort maatregelen. De instroomcijfers van pabo en lerarenopleidingen liggen op tafel. Zij moeten beter worden gerangschikt. Er is echter een groei van iets meer dan 7500 naar een top, anderhalf à twee jaar geleden, van bijna 11.000. nu zijn het er 9600. Uit de voorinschrijvingen zien wij dat de aantallen wat teruglopen. Dat komt doordat er op de pabo veel havisten zijn. Het aantal eindexamens havo neemt af. Gelukkig bleek uit informatie via de media dat de deeltijd enorm is gestegen. Het totaal aan maatregelen, deeltijd, zij-instromers, herintreders en differentiatie heeft een aanzienlijk effect. Het is nog niet voldoende. Uit de cijfers blijkt dat wij voor het basisonderwijs praten over een tekort van duizenden en over een tekort van 19.000 tot 2006 in het voortgezet onderwijs. Ik kan mij uit de debatten over Maatwerk 2 in de Kamer herinneren dat er heel veel voorbehoud werd gemaakt ten aanzien van zij-instromers in het basisonderwijs. In het basisonderwijs is het succes echter tot nu toe het grootst. De ontheffingsbepaling voor het voortgezet onderwijs biedt nog steeds een ontsnapingsmogelijkheid om niet tot zij-instroom over te

gaan. Ik kan dat wel afkappen, maar ik moet mij afvragen wat het effect daarvan is. Het water schijnt een aantal onderwijsinstellingen tot de lippen te moeten stijgen voordat zij bereid zijn een alternatief te zoeken voor het een op een vervangen van een leraar door een leraar. Voor het integraal personeelsbeleid was er steun in de Kamer, maar geweldige weerstand in het veld, vooral bij de vakbeweging, die de differentiatie niet zag zitten. Ik hoor de nieuwe voorzitter van de AOB al roepen dat het een idee van de vakbeweging zelf was. Uitstekend, als zij het nu ook maar voluit omhelst. Wij mogen de effecten daarvan nu gaan verwachten. Ik zie drie methoden om in de komende jaren het lerarentekort aan te pakken. Je zult moeten blijven streven naar meer mensen en dat betekent dat je ook aandacht moet besteden aan differentiatie: deeltijd- of voltijdsopleidingen, zij-instromers enzovoorts. Tegelijkertijd zul je het moeten hebben over de middelen en dan denk ik ook aan de huisvesting. Ik zie namelijk aankomen dat in de komende jaren de huisvestingsbudgetten aan de orde moeten komen. We vinden namelijk dat er meer moet worden gedaan aan het creëren van leerplekken voor leraren. Er is behoefte aan lesmiddelen, ICT-middelen, ook in de vorm van soft ware. Aandacht hiervoor bevordert de oplossing van het probleem, want op deze manier kun je een meer gedifferentieerd aanbod doen. Daarnaast is van belang: aandacht voor de organisatie van de scholen. Wat is er op dat punt in de afgelopen jaren gebeurd? Wat er voor het aantrekken van mensen is gedaan, heb ik zojuist aangegeven. Ook heb ik gesproken over de benodigde middelen. In 2003 moet nog eens specifiek worden aangegeven op welke manier zij zijn ingezet. Over de inzet van middelen voor ICT hebben wij een aparte rapportage gemaakt. De staatssecretaris zal straks ook nog iets zeggen over de materiële voorzieningen, maar ik merk reeds op dat de effecten van het inzetten van middelen voor materiële voorzieningen merkbaar zijn. Er is gevraagd die effecten aan te geven. In dat verband heb ik gesproken over de autonomie van de scholen, de lumpsum enzovoorts. Het gaat hierbij om een lastig punt. Voorzover dat mij gegeven is, wil ik hierover nog wel nadenken.

De heer **De Vries** (CDA): Voorzitter. Is de minister met mij van mening dat het goed zou zijn nieuwe maatregelen te koppelen aan streefcijfers, zodat we achteraf kunnen beoordelen wat het effect van de genomen maatregel is? Op die manier kunnen wij beter prioriteiten stellen.

Minister **Hermans**: Daarmee ben ik het volstrekt eens, voorzitter. Ik herinner de heer De Vries eraan dat toen dit kabinet in 1994 aantrad, het VBTB nog maar net was geboren. Daarmee pleit ik mij zelf niet vrij. Ik ben het dus volstrekt met de heer De Vries eens dat bij invulling van de budgettaire ruimtes moet worden aangegeven welke effecten van het beleid worden verwacht. Dat is heel terecht.

Wat het lerarentekort betreft zou ik kunnen zeggen dat het probleem morgen opgelost moet zijn, maar ik moet reëel zijn. Ik vind het van groot belang dat straks ook de nieuwe minister van OCW kan debatteren over de vraag wat de reële cijfers zijn, wat zijn ambitie is en hoe reëel die ambitie is. De vraag blijft: wat wil je met je geld? Ik denk in dit verband aan de Van Rijnmiddelen. Die middelen vormden de extra budgetten om het vak van leraar aantrekkelijker te maken. Die middelen zijn voor een klein deel in 2001 ingezet en de grote klap is in 2002 gekomen. Daarom kan ik de effecten van dit beleid nog niet duidelijk maken. Mevrouw Hamer doelde daar terecht op. Helder is dat het volgende jaar de effecten zichtbaar moeten worden. Wij willen dus weten wat men met de middelen doet om te komen tot de gewenste differentiatie, organisatie enzovoorts. Een manier om het lerarentekort aan te pakken, is een andere organisatie van het onderwijs zelf. Er is al een andere filosofie verwoord die inhoudt het afleggen van rekenschap door de rijksoverheid. Een andere organisatie in de scholen zelf kan echter ook een bijdrage leveren. Ik denk aan teamteaching, een andere opbouw van groepen, een andere vorm van lesgeven, meer blokken enzovoorts. Dus door een andere organisatie van het onderwijs op de scholen zou je het probleem van het lerarentekort ook kunnen tackelen. Last but not least noem ik de adoptie van scholen door bedrijven om met name de technische vakken wat aantrekkelijker te maken. Hierover

zijn vragen gesteld. Ik ben een fervent voorstander van deze adoptie, evenzeer ben ik een fervent tegenstander van invloed van de bedrijven op de lesstof. Naar mijn mening is evenwel de relatie tussen de bedrijven en het onderwijs de komende jaren een van de mogelijkheden voor de oplossing van het probleem, zeker als met zij-instromers wordt gewerkt. Als je bij het voortgezet onderwijs voor een bepaald vak een vacature hebt, zul je een matching op lokaal niveau en zeker op regionaal niveau moeten hebben. Je kunt dan niet het probleem met een grote landelijke campagne oplossen. Met een landelijke campagne bestaat immers de kans dat iemand zich als leraar economie in Maastricht aanbiedt, terwijl men in Arnhem een vacature heeft. Zeker als het om een beperkt aantal uren gaat, los je dan het probleem niet op.

In de komende tijd zal dus aan veel aspecten aandacht moeten worden besteed. De effectiviteit van het gevoerde lerarenbeleid is groot geweest, maar niet groot genoeg, zeker niet voor de komende jaren. Daarom zullen er nieuwe activiteiten dan wel intensiveringen van activiteiten moeten komen. De komende jaren zal de oplossing van het lerarentekort in het voortgezet onderwijs topprioriteit moeten hebben. Bij dat onderwijs doet zich namelijk een geweldig groot probleem voor. Een vraag is: wat kun je doen aan de lage instroom in de lerarenopleiding? Hoe kun je die instroom in het algemeen laten toenemen en hoe kun je de instroom van zij-instromers doen toenemen?

Mevrouw **Lambrechts** (D66): Voorzitter. Is de minister met ons van mening dat de ernst van de tekorten zo groot is, dat de toekomst van het publieke bestel en het handhaven van de leerplicht op het spel staat? Zo ja, zijn we dan ook met elkaar van mening dat een noodplan en een extra investering nodig is om dit probleem te tackelen? We zitten hier namelijk voor het behartigen van de belangen van het publieke bestel. Als tegenprestatie voor het stellen van de leerplicht, moeten wij goed onderwijs bieden.

Minister **Hermans**: In het onderwijsverslag van de inspecteur-generaal staat dat het lerarentekort een bedreiging van de kwaliteit van het

onderwijs is. Degene die dat ontkent, is niet reëel. Tegelijk wil ik bestrijden dat de afgelopen jaren niet alles in het werk is gesteld om een eventuele verdere teruggang tot een minimum te beperken. Dat heb ik aangetoond met cijfers. De komende jaren zal de inspanning absoluut moeten zijn gericht op de drie punten die ik noemde: mensen, middelen en organisatie van het onderwijs. De desbetreffende activiteiten zijn in gang gezet en hebben een goede basis. Zij vinden ook steeds meer steun in het onderwijsveld zelf en er komen steeds betere praktische voorbeelden. Ik heb veel vertrouwen in de veerkracht van het Nederlandse onderwijs. Met de inspanning van de zijde van de minister van OCW en van de zijde van de organisaties in het onderwijs zou getracht moeten worden tot een oplossing te komen. De inspanning zal echter gigantisch moeten zijn, omdat vanwege demografische ontwikkelingen het probleem groot wordt. De arbeidsmarkt voor hoger opgeleiden zal de komende jaren bepaald niet gemakkelijker worden. Kortom, de druk zal zeer groot zijn en alle zeilen zullen moeten worden bijgezet.

Mevrouw **Lambrechts** (D66): Wat is dan het oordeel van deze minister over het tot stand komen van bijvoorbeeld home scholing? Vaker wordt kinderen thuis onderwijs aangeboden en de groei van particulier onderwijs is enorm. Dat heeft in mijn beleving een relatie met de tekorten aan leerkrachten en het niet meer kunnen bieden van voldoende goed onderwijs.

Minister **Hermans**: Voorzitter. Ik bestrijd dat er een enorme groei is van particulier onderwijs. Afgelopen zaterdag heb ik dat op het Oerolfestival en in het programma Kopspijkers ook gedaan. Er werd namelijk gesuggereerd dat er een enorme explosie van particulier onderwijs is, maar het gaat daarbij om ongeveer twintig scholen, waarvan zes zijn bestemd voor kinderen van diplomaten van andere landen. De vraag is ook: waarom zou je ouders verhinderen geld uit te geven voor het onderwijs van hun kind? Hierover zullen wij ongetwijfeld nog komen te spreken. Ik zie geen reden om ouders dat te verhinderen. Overigens, het gaat hierbij om een beperkte groei van particuliere scholen, dus om een paar scholen. Bovendien is particu-

lier onderwijs van alle tijden. Er zijn altijd internaten geweest. Ouders willen soms, met name door een geweldige toename aan koopkracht en mogelijkheden, extra geld inzetten voor het onderwijs van hun kind. Dat laat onverlet dat iedereen goed onderwijs moet worden geboden en dat dat publiek moet worden gefinancierd. Dat we aan kwalitatief goed onderwijs moeten blijven werken, staat voor mij vast. Dat de komende tijd iets extra gedaan moet worden voor zaken waarvoor de afgelopen jaren niet voldoende is gedaan, daarmee ben ik het ook eens. Men moet echter niet te ver gaan. Ook uit het onderwijsverslag blijkt namelijk dat het overgrote deel van de scholen – slechts 5% doet het minder goed – het redelijk goed tot zeer goed doet. Dat laatste geldt dus voor 95% van het aantal scholen. Er zijn daarom heel veel leraren die het goed doen. Wij moeten niet de nadruk leggen op datgene wat niet goed gaat. Dat is heel slecht voor de wervingskracht van het onderwijs.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Voorzitter. De minister geeft de successen aan bij de bestrijding van het lerarentekort. Uit het onderwijsplan blijkt toch wel dat er een noodplan nodig is. Er zou ook meer gedaan moeten worden en misschien zijn andere maatregelen nodig. Zegt de minister nu: ik heb heel veel in gang gezet en het effect daarvan zal de komende jaren blijken? Of zegt hij: er moet nog meer gebeuren?

Minister **Hermans**: Ik meen dat er nog meer moet gebeuren, namelijk het verder perfectioneren van datgene wat tot nu toe in gang is gezet. We moeten de belemmeringen voor de zij-instromers wegnemen. De lerarenopleidingen reageren wat dat betreft niet altijd adequaat, omdat maatwerk nodig is voor de zij-instromers. Er zijn ook opleidingen die het op dit punt wel heel goed doen. Ik heb in dit verband al eens voorgesteld om andere partijen op de markt toe te laten, partijen die de zij-instromers zouden kunnen faciliteren. Onder andere denk ik aan het opleiden op de school zelf. In dergelijke maatregelen zie ik iets. Het zou echter van weinig visie getuigen als ik zou denken dat alleen de huidige maatregelen, eventueel verbeterd, de oplossing bieden. Dat zouden zij kunnen doen, maar dan moet het effect ervan flink toenemen.

Ik herinner mij dat het werken met zij-instromers een heel moeilijke start kende, maar het aantal zij-instromers nam opeens flink toe. Ik wil er echter niet a priori van uitgaan dat een dergelijke toename zich bij ongewijzigd beleid voordoet. Er zal dus de komende tijd meer moeten gebeuren. Ik heb al genoemd: maatwerktrajecten voor zij-instromers. Een opgave voor het volgende kabinet is, het voornemen op dit punt meer gestalte te geven.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Voorzitter. De minister begon zijn uiteenzetting over het lerarentekort met het beantwoorden van vragen over lumpsumbudgetten en over het regelen van de verantwoordingsinformatie daarvoor. Het blijft evenwel een puzzel. Ik beluister uit de woorden van de minister de neiging om zoveel mogelijk af te stappen van specifieke uitkeringen en zoveel mogelijk te werken met lumpsumfinanciering voor de instellingen. Echter, daarmee treedt verlies aan verantwoordingsinformatie op. Dat is niet alleen een probleem voor de Kamer, maar ook voor de minister. Hij zal namelijk samen met de staatssecretaris willen bepalen of de budgetten toereikend zijn en of zij in overeenstemming zijn met de reeks doelen die de instellingen op de een of andere manier zullen dienen. Op welke manier zou dat verlies aan verantwoordingsinformatie kunnen worden gecompenseerd? Ik begrijp dat er behoefte is aan deregulering. Daarmee kan men alles wat gemakkelijker maken, maar hoe komt dan de nieuwe lijn voor de verantwoordingsinformatie er uit te zien? En: heeft de Kamer daar iets aan?

Minister **Hermans**: U kunt de minister altijd aanspreken op de effecten van het gevoerde beleid, zelfs als dat beleid decentralisatie met zich brengt. Dus de minister blijft verantwoordelijk. Ik blijf voorstander van een grote mate van decentralisatie, autonomie en van lumpsumfinanciering. Naar mijn mening kunnen de professionals in het veld namelijk veel meer bereiken met een koppeling van maatregelen dan met afzonderlijke maatregelen. Daarnaast zou het monitoren van afzonderlijke maatregelen een extra informatielast voor de scholen betekenen. In dit verband denk ik aan het zogenaamde geel katern. Dat

verschijnt in december. Als schoolleider moet je het helemaal doorneemen, omdat er ontzettend veel informatie in staat. In feite kun je dat nu terzijde schuiven. De school krijgt straks rechtstreeks van OCW de effecten aangereikt van de keuze die voor de begroting van een bepaalde school is gemaakt. Er wordt uitgesplitst aangegeven wat de effecten voor de school kunnen zijn van een aantal gewogen factoren van het beschikbare budget. Stel dat een politieke keus inhoudt dat extra geld wordt ingezet voor de post materieel. Er wordt dan aangegeven wat het effect voor de school is van dat extra budget voor materieel. Je laat de school dus zien waar de extra financiële ruimte vandaan komt. Echter, het bedrag wordt toegevoegd aan de lumpsum. Vervolgens komt er een politieke verantwoording. Ik heb al gezegd dat daarbij de inspectie met het integraal schooltoezicht een steeds belangrijker rol zou kunnen spelen. Er kan ook gevraagd worden wat de specifieke effecten van een maatregel zijn. Als blijkt dat het effect in het macrobeeld onvoldoende tot uiting komt, zou je met besturenorganisaties dan wel met schoolleidersorganisaties overleg kunnen plegen. Ik ben een groot voorstander van direct zaken doen met schoolleidersorganisaties. Met hen zou men contracten kunnen sluiten, afspraken kunnen maken en aan earmarking kunnen doen. Daarmee bedoel ik dat hun gevraagd zou kunnen worden wat nu echt is gebeurd met de budgetten die aan de lumpsum zijn toegevoegd. Het gaat dan niet om de besteding van bij wijze van spreken elke cent afzonderlijk, maar als bijvoorbeeld een extra budget voor het schoonmaken van scholen beschikbaar wordt gesteld, zou ook te merken moeten zijn dat die scholen schoner worden. Als er een extra budget voor huisvesting, zowel intern als extern, komt, zou het effect daarvan eveneens merkbaar moeten worden, al zal dat niet binnen een maand zijn. Op macroniveau moet je een oordeel kunnen vellen.

De ouders zullen we ook steeds beter in positie brengen. Hun wordt met het integraal inspectierapport een beeld van de school geschetst. Het rapport wordt gepubliceerd en de schoolleiding kan erop reageren. Het komt op internet te staan, zodat het voor iedereen beschikbaar is. Ouders kunnen er dus ook kennis van

nemen. Ik als minister van OCW wil het beleid verdedigen. De volgende minister zal in overleg met de Kamer een keus moeten maken. Voorzitter. Dan wil ik nog iets zeggen over het punt van het hoger onderwijs. Er is gesproken over onregelmatigheden in het hoger onderwijs, in de volksmond: over de hbo-fraude. Ik heb steeds aangegeven dat ik het zelfreinigende onderzoek goed wil afronden. Ik ben er volop mee bezig in de BVE-sector, het wetenschappelijk onderwijs en het hoger beroepsonderwijs. Ik heb de Kamer laten weten dat, nadat het onderzoek goed afgerond is, ik die informatie gelijktijdig zal toesturen aan de Kamer en de Rekenkamer, die een review op dat punt zal doen. Op dit moment ben ik bezig die gegevens te verzamelen en te verwerken. Ik ben er flink in gevorderd, maar heb op een aantal punten nog nadere vragen aan de instellingen. Die nadere vragen zijn geformuleerd en worden beantwoord. Die antwoorden zullen de komende tijd binnenkomen. Op grond daarvan zal ik tot een eindconclusie komen. Ik zal nog nadere steekproeven doen om te bezien of alle vragenlijsten juist zijn ingevuld. Als dat totale pakket klaar is, leg ik dat voor aan de Kamer en aan de Rekenkamer, die in een eigen review daarop kan reageren. Dat is de stand van zaken op dit moment. Met het oog op de zorgvuldigheid tegenover de instellingen lijkt het mij het allerbeste om die weg te blijven volgen. U krijgt alle informatie waarover ik beschik. Wij hebben net gesproken over het kanaliseren van informatie voor de derde woensdag in mei. Ik wil deze informatie ook gekanaliseerd in een totaal pakket op tafel kunnen leggen. Dan hoef ik straks niet te zeggen: ik heb u die informatie gestuurd, maar wij hebben nog nadere vragen gesteld en er was nadere informatie. Dan blijven wij haasje-over spelen, wat niet in het belang is van het hoger onderwijs. Ik wil nadrukkelijk de lijn voortzetten die ik daarvoor heb aangegeven.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Wij hebben hierover nog een schriftelijk overleg, dus het moet in dat kader kunnen worden afgehandeld. Het lijkt mij toch mogelijk dat de minister ons er in een kleine tussenrapportage inzicht in geeft hoeveel meldingen zijn binnengekomen, et cetera. Maar

ik verwijs liever naar het schriftelijk overleg.

Minister **Hermans**: Er zijn vragen over gesteld en ik zal proberen die zo snel mogelijk te beantwoorden, zodat wij er indien noodzakelijk voor het kamerreces nog over kunnen spreken. Ik heb mijn lijn aangegeven, want ik denk dat het van groot belang is.

Er is een specifieke vraag gesteld over het Vervangingsfonds. Er gaat ongeveer 1 mld euro in om. Bij de Kamer is op dit moment een wetsvoorstel in behandeling om het voortgezet onderwijs uit het Vervangingsfonds te halen. Dat is controversieel verklaard. De achtergrond is dat naar de mening van de staatssecretaris en mij de meeste en eigenlijk alle scholen voor voortgezet onderwijs groot genoeg zijn om het beleid inzake vervanging te voeren. Voor het primair onderwijs ben ik al een tijdje met het Vervangingsfonds en de onderwijsorganisaties in discussie over een nieuw systeem om de verantwoordelijkheden meer te leggen bij de scholen, maar geen onverantwoorde verantwoordelijkheden. Als je een te grote verantwoordelijkheid neerlegt bij een kleine school, heeft het geweldig grote effecten als er een leerkracht uitvalt. Bij een grote school is dat effect wat kleiner op het totale budget. Wij zoeken naar een soort stop-losssysteem: een eerste pakket wordt algemeen verzekerd, dan is er een eigen risico en de hoge risico's worden weer gemeenschappelijk opgepakt. Dat eigen risico kan 1, 2, 3, 4 procentpunten groot zijn. Een school kan beslissen om dat risico voor eigen rekening nemen. Men kan er ook slechts een klein stukje van nemen, bijvoorbeeld omdat men op korte termijn onvoldoende effect ziet van het beleid inzake de arboactiviteiten, de terugdringing van het ziekteverzuim en dergelijke, maar dan betaalt men een hogere premie. Over dat systeem heb ik nog geen overeenstemming met de onderwijsorganisaties. Juist op deze manier kunnen wij een belangrijke bijdrage leveren aan het verder invullen van het akkoord dat ik in 2000 heb gesloten met de onderwijsorganisaties tot verdere terugdringing van het ziekteverzuim in het onderwijs. Wat de cijfers betreft, ben ik nog heel voorzichtig. U krijgt morgen de

cijfers over het ziekteverzuim in de laatste twee kwartalen. Dan zie je dat het ziekteverzuim in het onderwijs daalt. Ik kan na twee kwartalen nog niet zien of het al een voldoende basis om een redelijk cijfer te krijgen over het ziekteverzuim; dat zou ik verder moeten onderzoeken. Maar wellicht beginnen het arbobeleid en de extra budgetten voor arbodiensten in de scholen hun vruchten af te werpen en hebben het integraal personeelsbeleid en andere oplossingen voor lerarentekorten daaraan een bijdrage geleverd. Ik moet "wellicht" zeggen, want ik heb die gegevens nog niet boven tafel. Het Vervangingsfonds levert overigens als expertisecentrum nogal wat gegevens aan over mogelijkheden voor scholen om ziekteverzuim aan te pakken.

Wij hebben in de stukken al aangegeven in de richting van mevrouw Lambrechts dat door de verbeterde meld- en registratiepraktijk het aantal voortijdig schoolverlaters in 2001 is gestegen. Toen wij begonnen met het beleid strak in beeld te brengen, heb ik steeds aangegeven dat het goed mogelijk zou zijn dat het leidt tot een stijging. Dat laat onverlet dat de geformuleerde reductiedoelstelling overeind blijft. Belangrijk gegeven is dat je niet eendimensionaal alleen naar die cijfers moet kijken, maar ook naar het aantal herplaatste voortijdig schoolverlaters. Daar zie je een geweldige stijging ontstaan. Dat betekent dat het effect van het beleid voor herplaatsing goed is. Ik ga ervan uit dat wij door de betere meld- en registratiepraktijk, waarop wij extra budget hebben ingezet via de regionale meldcentra, in staat zijn om een nulmeting te doen en het effect van het beleid tot uiting te laten komen in de gegevens.

Mevrouw **Lambrechts** (D66): Dit is de ene kant van het verhaal van de schoolverlaters. De minister heeft volop het recht om dat in beeld te brengen. Het heeft mij echter gestoord – ik hoop dat het hem ook gestoord heeft – dat dit zowel hier als in het door hem uitgegeven persbericht is benadrukt, maar dat daarbij niet is verteld dat het absolute aantal schoolverlaters ook fors is gestegen. Dat is ook een deel van de werkelijkheid.

Minister **Hermans**: Ik heb de media

niet in de hand, al zijn er momenten waarop ik dat graag zou willen.

Mevrouw **Lambrechts** (D66): Het persbericht is door uzelf uitgegeven.

Minister **Hermans**: Nee, in de stukken staat dat het aantal voortijdig schoolverlaters is gestegen van 39,4 naar 47,1. Ik heb er geen onduidelijkheid over laten bestaan. In de discussie over de effectiviteit van de inzet van de middelen heb ik ook aangegeven dat het wel eens zou kunnen leiden tot een aanvankelijke oploep van het aantal geregistreerden. Maar ik vind het minstens zo belangrijk om te kijken naar het aantal herplaatsingen. Die cijfers staan er.

Een ander punt betreft de invoering van bachelor-master en de budgetten. In 2001 heb ik generiek 22,7 mln euro extra beschikbaar gesteld aan de universiteiten om de overgangskosten te compenseren. Bij de Voorjaarsnota 2001 is dat beschikbaar gesteld en in de loop van 2001 is het beschikbaar gekomen. Ik heb de effecten ervan nog niet strak in beeld via cijfers, maar ik kan wel zien dat men steeds meer begint samen te werken en afstemmingen maakt. Kijkt u maar naar de bètaconvenanten, de lerarenopleidingen en de talen. Zeer binnenkort zal ik de brief over de inzet van de laatste tranche van 22,7 mln euro, waarin ik een aantal criteria heb geformuleerd voor de inzet van die 22,7 mln euro, doen toekomen aan de VSNU en het hbo. Op basis daarvan wil ik meten of datgene wat ik met die criteria heb bedoeld tot stand is gekomen. Ik ben het met de heer Vendrik eens dat er heldere gegevens over kunnen worden gegeven, omdat daarover een afspraak is gemaakt in de brief ter begeleiding van de 22,7 mln euro. Het is een generiek budget, omdat alle instellingen te maken hebben met overgangskosten.

Ik kom bij de afwikkeling van de Cultuurnota. Ik zal de aanbeveling van de Rekenkamer overnemen om de lijn met betrekking tot sancties voor de toekomst verder vast te leggen. Althans, de minister c.q. de staatssecretaris zal dat overnemen. De aandachtspuntenlijst ten behoeve van de beoordeling van de jaarstukken werd niet voor alle jaren dan wel onvolledig ingevuld. OCW is tussentijds van lijst veranderd. In sommige gevallen is de checklist

inderdaad niet volledig ingevuld. Dat zal wel moeten gebeuren.

In februari 2002 is 37% van het totale subsidiebedrag nog niet vastgesteld, zo constateert de Rekenkamer. Men vond dat een hoog percentage. Voor 1 mei moeten de gesubsidieerde instellingen hun jaarverantwoording hebben ingezonden, zodat het ministerie binnen zes maanden na ontvangst de subsidie kan vaststellen. Het antwoord van de staatssecretaris daarop is dat inmiddels een groot deel van de achterstanden is weggewerkt. In april 2002 stonden nog 15 van de 235 subsidies open. Deze waren al voorbereid en wachtten op ontbrekende informatie ten behoeve van een eindakkoord. Het tempo van afrekenen is de afgelopen jaren zeer verbeterd en zal, gelet op de huidige bezetting en meer geüniformeerde procedures, in de toekomst verder kunnen worden verbeterd.

Het laatste punt betreft het onderwijsverslag. Ik denk dat het kabinet en de Kamer ook in de jaarlijkse discussie over de vragen in de richting van de onderwijsinspectie over de rapportages beter kunnen kijken of bepaalde maatregelen als inzet van beleid scherper kunnen worden gemonitord, ook door de inspectie, in het integraal schooltoezicht. Wij hebben vorig jaar afgesproken om een aantal vragen specifiek te bekijken, bijvoorbeeld homoseksuele leraren. Je kunt ook vragen om te laten zien wat er met materiële voorzieningen is gebeurd. Dergelijke vragen kun je wel degelijk stellen, hoewel het lumpsum is. De vragen over de ICT-monitor en dergelijke wil ik in het algemeen overleg begin juli beantwoorden.

Staatssecretaris Adelmund: Voorzitter. Ik stel voor dat ik de onderwerpen even doorloop. Ik zal sluiten met de huisvesting en begin met de schoonmaak. Daartussen zal ik alles rond de gewichtenregeling en aanverwante zaken pakken. U heeft veel vragen gesteld, onder andere over de schoonmaak van de scholen. Is het nu duidelijk dat extra middelen naar de scholen ook leiden tot een schonere school? Er is een onderzoek over uitgezet. Eind 2002 is bekend of de scholen inderdaad schoner zijn. Er is inmiddels een prijs uitgereikt door de schoonmaakbranche. Ik had u daarvan een foto kunnen doen toekomen; het is een heel mooi beeldje. De wetenschap

gaat natuurlijk zo snel dat wij binnenkort de Kamer rapporten kunnen aanbieden en daarin geurstrips kunnen verwerken, zodat u zich dat tot in de concrete situaties eigen kunt maken. Ik begin hiermee, zodat het voor de nieuwe kamerleden ook duidelijk is wat hen te wachten staat. Ik herinner mij op dit terrein zoveel debatten waarin wij het zelfs hebben gehad over de voegen tussen de tegeltjes en het zittend plassen door kleine jongetjes. U kunt zich dan ook op het een en ander voorbereiden. In het najaar van 2002 kunt u zich volledig in dit onderwerp storten. Er is veel extra geld naar de scholen gegaan. Mevrouw Lambrechts heeft gelijk dat het nog lang niet voldoende is. Ik heb dat ook onderschreven. Ik heb gezegd dat wij nu het begin hebben gemaakt. In het najaar van 2002 moet meetbaar zijn of het is gelukt. Er zijn allerlei vragen gesteld over autonomie en deregulering. Ik hoop van harte dat ze ook op deze terreinen zodanig aan de orde komen dat wij iets kunnen met die onderzoeken zonder dat wij tegelijkertijd bij dit soort debatten aan het veld laten merken dat zij er eigenlijk niet over gaan. Zij gaan er wel over.

Dan kom ik bij de gewichtenregeling. Ik noem OALT en VVE. Het is hetzelfde type uitgaven. Mevrouw Hamer heeft volstrekt gelijk dat wij voor dit type beleid monitor op monitor hebben afgesproken, zelfs in die mate dat je jezelf kunt afvragen of de gemeenten niet veel monitors op hun dak hebben gekregen. U heeft ook de reacties gezien op de aanbeveling van de Algemene Rekenkamer, die zich voorzichtig uitlaat omdat dit een overgangperiode is. U heeft gezien dat wij een sanctiebeleid ontwikkelen voor specifieke uitkeringen. Dat wordt uitgewerkt, want het is mogelijk dat de gemeenten het niet goed doen. Er wordt ook een toezichtsinstrumentarium ontwikkeld rondom alle decentrale door instellingen te ontvangen gelden. Het is toegezegd op pagina 10 van de stukken die u heeft gekregen. U kunt zich voorstellen dat u alles wat ik er verder over opmerk moet plaatsen in het kader van het gegeven dat wij tegelijkertijd deze twee instrumenten ontwikkelen. Wij monitoren niet alleen, maar maken ook een sanctie-instrument en een toezichtsinstrumentarium dat scherper is dan

het huidige. Dat moet worden gekoppeld aan alles wat wij hier inhoudelijk hebben besproken over deze zaken. Wij zijn met algemene instemming toegegroeid naar een veel scherper landelijk beleidskader, maar dat gaat pas in per 1 augustus van dit jaar. Wij zaten met een beleidskader dat was afgesproken voor de afgelopen vier jaar. De decentralisatie van onderwijsachterstandsgelden is tot stand gekomen in een periode waarin zelfs de wens is geuit om het op den duur in te sluiten in het fonds voor de gemeenten. Dat hebben wij de afgelopen vier jaar helemaal gekanteld. Er moet veel scherper worden bekeken of het tot resultaten leidt, juist omdat het kinderen betreft die extra investeringen nodig hebben. Daarover hebben wij niet alleen pittige debatten, maar ook pittig beleid en pittige besluiten achter de rug.

Wij hebben veel gesproken over de gewichtenregeling. Jarenlang was het de vraag of de afstand tussen de 1,25-kinderen en de 1,9-kinderen gerechtvaardigd is. Ik ben het overigens eens met de heer De Vries dat een dergelijke benaming oneerbiedig is voor de kinderen. De systematiek werkt evenwel. In tal van rapporten staat dat de afstand niet altijd gerechtvaardigd is. Uit de inspectierapporten blijkt dat de vooruitgang bij de 1,9-kinderen – zwarte kinderen met laag opgeleide ouders – zeker bij de meisjes opzienbarend is, terwijl die ontwikkeling bij de 1,25-kinderen – witte kinderen met laag opgeleide ouders – achterblijft. De discussies hierover doen de werkelijkheid altijd tekort. Er worden mythes geproduceerd over het samenballen van achterstand bij zwarte kinderen, terwijl juist onder de "witte allochtonen" sprake is van stagnatie.

De vraag moet natuurlijk blijven welke investeringen er worden gedaan en of deze effect hebben. In de afgelopen periode is een pittig rapport van de Algemene Rekenkamer verschenen over twintig jaar onderwijsachterstandenbeleid. Dat was het keerpunt in de wijze waarop over afrekenbare resultaten wordt gesproken; er is enorm veel in dit beleid geïnvesteerd en bovendien zijn de groepen leerlingen in die jaren veranderd. Er is veel gelet op het toedelen van middelen en het doen van inspanningen, maar er is te weinig gelet op afrekenbare

resultaten. In de afgelopen periode is daarop ingezet, maar dat is pas bij de nieuwe planperiode aan de orde en afrekenbaar.

In de rapporten die de Kamer heeft ontvangen staat dat de gewichtenregeling fraudegevoelig is.

De heer **Cornielje** (VVD): De staatssecretaris gaat nu wat snel. Bedoelt zij dat wij volgend jaar bij VBTB onvoldoende gegevens tot onze beschikking zullen hebben op dit onderdeel? Of werken wij met tussendoelen?

Staatssecretaris **Adelmund**: Wij zijn voortdurend bezig met verschillende aspecten zoals het toezichtskader en de monitor. Die monitor is dermate omvangrijk dat de Kamer niet op elke derde woensdag in mei alle resultaten tegelijk beschikbaar zal hebben. Dit onderwerp is echter zo heet in de Kamer dat het tussen twee financiële verantwoordingen in tientallen debatten besproken zal worden aan de hand van de resultaten die op die momenten beschikbaar zijn. Het gaat in ieder geval heel snel nu.

Hoewel er veel meer scholen bij de steekproef van de accountantsdienst zijn betrokken, is gebleken dat bij de gewichtenregeling soms onzekerheid aan de orde is. Dat heeft niets te maken met het constateren van onrechtmatig gebruik. Het gaat bijvoorbeeld om het kwalificeren van een tuinbouwschool in Kenia; soms hebben kinderen ouders die het onderwijs aldaar gevolgd hebben. De school maakt een inschatting van het type scholingsniveau. Daarbij dienen de onzekerheidsmarges preciezer aan de orde te komen. Wij zijn echter nog in afwachting van een advies dat is gevraagd aan de Onderwijsraad over de gewichtenregeling. Daarmee ligt ook dit dossier klaar voor een kabinet, natuurlijk in een kleur die in de vier afgelopen jaar is gebruikt. Voor een komend kabinet ligt het advies van de Onderwijsraad klaar om te bekijken of het gerechtvaardigd is om een zo grote afstand te laten ontstaan tussen witte kinderen met laag opgeleide ouders en zwarte kinderen met laag opgeleide ouders, gelet op de resultaten die momenteel in het onderwijs worden geboekt. Tegelijkertijd is hierbij de weging van de opleiding van ouders aan de orde; dat is natuurlijk een belangrijke variabele bij het toedelen van het gewichtengeld.

De Kamer heeft veel informatie ontvangen over het onderwijskansenbeleid. De verwachting is dat er binnen een aantal maanden een beeld ontstaat van hetgeen het onderwijskansenbeleid oplevert. De beschikbaar gestelde middelen dienen het onderwijsachterstandenbeleid per 1 augustus 2002 aan te jagen. Er vindt informatieverzameling plaats en uit het inspectierapport zal blijken op welke wijze de vooruitgang plaatsvindt. Het gaat daarbij om het systematiseren van informatie, zoals de Citoscores van groep 8, de toetsresultaten van groep 2, 4 en 6 – in het onderwijskansenbeleid zit immers ook de voor- en vroegschoolse educatie besloten – de vertraging in schoolloopbanen, spijbelpercentages, uitval, verwijzing naar speciaal onderwijs en het traject Weer Samen Naar School in combinatie met onderwijskansen. Er zijn minder vragen gesteld over voor- en vroegschoolse educatie, hoewel het budget snel groeit. Het probleem is dat die groei zo hard gaat dat gemeentes die wellicht niet goed aankunnen. Het traject is zeer kansrijk. Er zijn zoveel publicaties over verschenen dat zelfs ESB de vingers heeft gebrand aan een publicatie over het voordeel van het inlopen van achterstanden op tweejarige leeftijd; het kan financieel consequenties hebben als daartoe voor een langere periode systematisch wordt overgegaan. Ook over het bereik van de doelgroep komen veel gegevens beschikbaar, omdat dit momenteel op grote schaal in gang wordt gezet.

De heer **Cornielje** (VVD): Stelt de staatssecretaris dat het geld niet weggezet kon worden?

Staatssecretaris **Adelmund**: Nee. Ik keek in de richting van mevrouw Hamer omdat zij hierover een vraag had gesteld. Het debat van vandaag is een doorsnede van de debatten die hierover reeds gevoerd zijn. Wij hebben bijvoorbeeld een debat over voor- en vroegschoolse educatie gevoerd, waarin door een aantal kamerleden het probleem van de gemeentes aan de orde is gesteld. De middelen mochten door de wethouders maar aan een doel worden besteed namelijk aan kinderen. Om te voorkomen dat het geld aan gebouwen voor peuterspeelzalen werd besteed, is de regeling heel streng gemaakt. De

bedoeling was dat hierdoor 100.000 kinderen extra naar de voor- en vroegschoolse educatie gaan. In het debat daarover heeft een kamermeerderheid de voorkeur gegeven aan verplaatsing van de verantwoordingsstermijn voor gemeentes om hen de ruimte te geven om de gigantische groei te accommoderen. Er is nu voor 100.000 kinderen geld beschikbaar, maar het is nodig voor 200.000 kinderen. Wij zitten momenteel met organisatorische vraagstukken. Voor degenen die minder bekend zijn met dit onderwerp geef ik aan dat de voor- en vroegschoolse educatie voor een deel geplaatst zijn bij de peuterspeelzalen. Grote gemeentes hebben dat geprofessionaliseerd en kleinere gemeentes hebben daar vaak vrijwilligerswerk op gezet. Het op korte termijn professionaliseren daarvan en het integreren van de onderwijsdoelstelling in een voorziening voor kinderen die niet aan stoeltjes vastgeplakt kunnen worden, is een enorme onderneming.

De heer **Cornielje** (VVD): Is dit een van de regelingen waarvan de Algemene Rekenkamer zegt dat het een specifieke uitkering is waarover de verantwoording nog niet heeft plaatsgevonden?

Staatssecretaris **Adelmund**: Dit is een combinatie van regelingen die via de gemeente lopen. Naar aanleiding van uw vraag heb ik deze regeling even genoemd naast GOA, waarvan het onderdeel uitmaakt.

De heer **Cornielje** (VVD): De Rekenkamer stelt dat minder dan 1% niet te verantwoorden is omdat de gemeentes nog niet daartoe zijn overgegaan. Valt deze niet-verantwoording daaronder?

Staatssecretaris **Adelmund**: Dat heeft te maken met zaken te laat indienen en nog een kwestie rond Amsterdam. Ik kom daar later op terug. Er is veel gesproken over de zwarte scholen. Er zijn vragen van kamerleden beantwoord en natuurlijk kan daarbij nooit de problematiek van de zwarte scholen geheel in beeld worden gebracht. Het ging meer om de vraag welke scholen met sluiting werden bedreigd; dat was één school. De feitelijke ontwikkelingen zijn in tal van rapportages naar voren

gekomen. Ik zie zelf uit naar het advies van de Onderwijsraad over artikel 23. Het ingezette beleid en de verantwoording daarover is via het Sardesrapport naar de Kamer gestuurd. Daarin stond ook welke gemeentes zijn overgegaan tot vrijwillige spreiding. Dat instrument moet ook in handen van de gemeenten liggen, omdat in de ene gemeente het besluit moet worden genomen om de witte leerling te spreiden, als de meerderheid van de kinderen onder vier jaar zwart is, en omdat in de andere gemeente een quotering van ongeveer 15% of 20% aan de orde is. In het rapport staat beschreven op welke wijze met vrijwillige spreiding wordt omgegaan. Dit onderwerp vraagt evenwel om een kamerdebat over de moderne interpretatie van artikel 23. De Onderwijsraad bereidt momenteel een advies voor, waarna het aan het volgend kabinet is om daarmee voortvarend om te gaan. Als het tot een grondwetswijziging komt, zijn wij twee kabinetten verder en dat zou jammer zijn. Ik hoop dat u elkaar kunt vinden op een moderne interpretatie van artikel 23, waardoor de maatschappelijke verantwoordelijkheid door alle scholen wordt genomen.

Mevrouw **Lambrechts** (D66): Ik geloof dat ik de term "moderne interpretatie van artikel 23" zelf ook al eens gebezigd heb. Is echter geïnformeerd waarom wij het advies van de Onderwijsraad nog niet hebben? Wij zouden dat advies uiterlijk eind april krijgen maar inmiddels is het eind juni en is het nog steeds niet beschikbaar. Wij zitten daarom te springen. Als wij daarover moeten debatteren met de nieuwe regering, moeten wij wel weten wat erin staat.

Staatssecretaris **Adelmund**: Het zal voor het reces beschikbaar komen zodat u daarover diepgaand zult kunnen debatteren.

Mevrouw **Lambrechts** (D66): Ik zie dat de minister daar al weer op afdingt, als ik zijn lichaamstaal goed begrijp.

Staatssecretaris **Adelmund**: De Onderwijsraad heeft een stuwmeer aan dit soort beleidsgevoelige adviseringsaanvragen liggen; ook de aanscherping van de gewichtenregeling ligt bij de Onderwijsraad. Ik

heb de oplossingsrichtingen van dit moment genoemd.

Mevrouw **Lambrechts** stelde taal en rekenen aan de orde. Het zijn de fundamentele kerntaken van de school en voor veel leerlingen zo centraal in het programma dat in de afgelopen jaar discussie is gevoerd over de wijze waarop daaraan prioriteit gegeven kan worden. In het landelijk beleidskader is taal tot speerpunt van het onderwijskansenbeleid en onderwijsachterstandenbeleid gemaakt. Zoals bekend heeft de commissie-Wijne geadviseerd: 2/3 vast, 1/3 vrij. Op dat advies zijn veel reacties binnengekomen, hetgeen vrij snel na de installatie van een nieuw kabinet aan de orde zal komen. De aanscherping bij de basisvorming, de tweede fase en het basisonderwijs ten aanzien van overladenheid en versnippering van de programma's is bijzonder goed verlopen.

Mevrouw **Lambrechts** (D66): De kernvraag is of wij goed onderwijs in taal en rekenen kunnen garanderen?

Staatssecretaris **Adelmund**: U heeft een vraag gesteld naar aanleiding van de zwakke scholen. Ik kom nog apart terug op die 4%. Het is gedurende tientallen jaren een gegeven in de inspectierapporten. Er gaan 1,6 miljoen kinderen naar school. Het is een groot geluk dat de zwakke scholen niet altijd op dezelfde plek staan. Pas met de Wet op het onderwijstoezicht, die afgelopen dinsdag met algemene stemmen is aangenomen in de Eerste Kamer, zal het ons mogelijk zijn om precies aan te geven welke school met een verbeterplan bezig is, of dat al dan niet lukt en welke sancties getroffen kunnen worden. Die wetgeving was eerder niet beschikbaar. Zodra ik mij gigantisch opwond over de zwakke scholen toonde mijn oude directeur-generaal mij altijd een grote stapel inspectierapporten waarin stond dat die situatie al tientallen jaren voortduurde. Wij hebben de Wet op het onderwijstoezicht gemaakt teneinde ervoor te zorgen dat zichtbaar wordt waar een school staat, wat het management doet, welk verbeterplan er is, waar de besturenorganisatie zich aan verbindt en wat zal worden gedaan als het niet beter gaat. Dat instrumentarium hebben wij sinds afgelopen dinsdag. Het moet nog in de Staatscourant worden gepubliceerd, maar het is er nu.

Mevrouw **Lambrechts** (D66): Nu wij dat instrumentarium hebben, kunnen wij dan garanderen dat elk kind in de leerplichtige leeftijd, en zeker in het basisonderwijs, voldoende taal- en rekenonderwijs krijgt om aan het einde van de periode aan de Cito-eisen te voldoen?

Staatssecretaris **Adelmund**: Het doel van de wet is om heel inzichtelijk maken waar het niet goed functioneert. In het Onderwijsverslag staat dat het onderwijs op de meerderheid van scholen goed is.

Mevrouw **Lambrechts** (D66): Je zult je kind maar op een school hebben die tot de minderheid behoort!

Staatssecretaris **Adelmund**: Daar is zelfs een boek over geschreven. Mevrouw Schaapman heeft in haar boek aangegeven hoe het is als je kind in groep 7 van de montessorischool nog niet kan klokkijken, omdat het er toevalligerwijs nog niet aan toe was. Zij keek nooit naar de klok, dus hoefde zij het ook niet te leren. Dat zijn de scholen waar kinderen schade oplopen. Er zitten 200.000 kinderen van de 1,6 miljoen kinderen op een school die slecht presteert. Zo'n school hoeft niet altijd slecht te zijn geweest. Dat wisselt. Er zijn scholen die het na een slechte periode weer heel goed gaan doen. Die 200.000 kinderen hebben ook recht op goed onderwijs.

Mevrouw **Lambrechts** (D66): Maar krijgen zij dat dan ook?

Staatssecretaris **Adelmund**: Dat is ook precies mijn vraag. Wij hebben die wet nodig om met de scholen die het niet goed doen, afspraken ter verbetering te maken. De minister krijgt in laatste instantie de mogelijkheid om de school te sluiten. Dat is in de afgelopen decennia maar één keer gebeurd, namelijk in Havelterberg. Met de Wet op het onderwijstoezicht hebben wij echter het instrumentarium om met de besturenorganisatie te zorgen dat de kwaliteit van een school direct zal verbeteren en dat er inzicht komt in die verbetering. Het baart mij grote zorgen dat er 200.000 kinderen slecht onderwijs krijgen, omdat die kinderen vaak op scholen zitten waarbij de ouders niet zullen kiezen voor thuisonderwijs of privaat onderwijs. Zij zijn overgeleverd aan dat onderwijs. Ik wil dus

dat die kinderen goed onderwijs krijgen.

Mevrouw **Lambrechts** (D66): Als ik het op de keper beschouw, is het antwoord dus "nee, dat kunnen wij op dit moment niet garanderen"? Dan is mijn volgende vraag: zijn wij dan nu eindelijk zover dat wij scholen de kans geven in elk geval dat te geven? Zover waren wij dus vorig jaar nog niet! Ik kijk nu even naar de minister, die dat toen nog een "testimonium paupertatis" vond.

Staatssecretaris **Adelmund**: Ik begrijp dat u naar de minister kijkt, want hij is verantwoordelijk voor de inspectie. Wij hebben samen het instrumentarium ontwikkeld. Wij zijn afgelopen dinsdag in de Eerste Kamer bedankt voor onze hartstocht. Dat wil toch wat zeggen, dat het daar is opgevallen! Het instrumentarium om dat te garanderen, is er nu. Dat was er eerder niet. Er zijn tientallen jaren rapporten gemaakt waarin stond dat er scholen waren die niet goed functioneerden. Wij kunnen er nu dus aan beginnen om die 100% kans te creëren.

Minister **Hermans**: Ik heb het de vorige keer een "testimonium paupertatis" genoemd. Ik vind het echter niet goed als hier zou moeten worden verklaard dat wij dat in ieder geval moeten garanderen, dus dat er een soort minimumpakket moet worden gecreëerd. Mevrouw Lambrechts vraagt mij of ik dat voor 100% kan garanderen. Dat kan helemaal niemand. Er kan wel worden gegarandeerd dat er nu inzicht in wordt verkregen en dat er vervolgens maatregelen kunnen worden genomen. Niemand heeft mij kunnen garanderen dat in de afgelopen 200 jaar op alle scholen alle onderwijsactiviteiten plaatsvonden waarvan wij allemaal vonden dat die moesten gebeuren. Het probleem is dat wij daar nooit inzicht in hadden. Dat inzicht begint nu langzamerhand beter te worden. En dan kun je ook maatregelen nemen. Ik wil niet een redenering a contrario hebben en zeggen: laten wij dan nu maar in ieder geval dat garanderen. Scholen die voor een dergelijke situatie komen te staan, zullen dat soort keuzes ongetwijfeld willen maken. Ik wil die keuze hier beleidsmatig niet maken, want dan geef ik een soort alibi. En die suggestie wil ik niet wekken.

De **voorzitter**: Ik stel voor dat wij de staatssecretaris nog tien minuten geven om haar betoog af te ronden. Dan kan daarna een heel korte tweede termijn worden gehouden.

Staatssecretaris **Adelmund**: Ik kom te spreken over de brede school. Daarvoor wordt ook wel eens de door de heer Cornielje geïntroduceerde term "Brintaschool" gebruikt. Daarover bestaat volstrekte overeenstemming. Onderwijs moet toekomen aan zijn kerntaken. Daar gaat het om! Ik zie uit naar een soort Scandinavisch model waarin uiteindelijk wordt toegegroeid naar samenhang in voorzieningen. Op dat gebied is namelijk een ongelooflijke winst te boeken. Ik breng het voorbeeld van de school in Amsterdam-Noord in herinnering. De directeur van die school sprak over een gezin waarbij 13 hulpverleners betrokken waren en de kinderen toch zonder brood naar school werden gestuurd. Als de hulpverleners meer bij de school worden betrokken, nemen die kinderen in ieder geval brood mee naar school. Dan hoeft de leraar tussen de middag niet te doen aan de wonderbaarlijke vermenigvuldiging van zijn eigen brood. Dat doet zich immers zelden voor. De brede school is de redding voor heel veel scholen. Tweederde van de gemeenten is ermee bezig, maar het moet op zo'n wijze gestalte krijgen dat het onderwijs in ieder geval aan zijn kerntaak toekomt. Er zijn verschillende scenario's naar de Kamer gestuurd. Er ligt heel veel materiaal dat niet meer besproken is in verband met de volgende periode. Er zijn ook scenario's vanuit VWS gestuurd. Het komend kabinet zal daarover besluiten moeten nemen, maar de opinie hier is volgens mij heel duidelijk: kerntaken van het onderwijs moeten bij het onderwijs blijven en er moet voor worden gezorgd dat niet alle leerkrachten tegelijkertijd allerlei andere dingen organiseren, zoals voorschoolse, vroegschoolse, tussenschoolse, naschoolse en buitenschoolse opvang en wat dies meer zij. Er is gevraagd om een rapportage van de inspectie. Ik kan mij voorstellen dat dit goed past in het kader van haar voornemen met betrekking tot samenwerkingsrelaties. Er zijn vragen gesteld over de opleidingen allochtone levende talen (OALT). Er ligt een wetsvoorstel voor dat niet controversieel is verklaard,

omdat er in de Kamer sprake is van consensus dat het zo niet verder kan. Anders had ik immers wel voorgesteld om gewoon de planprocedure te volgen. Dat betekent dat de zaak weer voor vier jaar wordt vastgezet. Ik vind echter dat er sprake is van voldoende aanleiding en voldoende consensus in de Kamer, zelfs in haar huidige samenstelling, om dat te veranderen. Er moet een overgangstermijn komen, omdat er in de OALT-sector heel veel mensen werkzaam zijn. Dat moet allemaal uiterst zorgvuldig gebeuren. In de Kamer is uitgebreid gesproken over de overgangstermijn en als het goed is, wordt er volgende week een plenair debat over gehouden. Ik zal in verband met de tijd kort ingaan op het speciaal onderwijs. Er valt echter zeer veel over te zeggen. Het kan geen verbazing wekken, gezien ook de extra middelen die naar het speciaal onderwijs en de bestrijding van de wachtlijsten zijn gegaan, dat zich daar inderdaad een ander beeld voordoet. Er wordt heel feitelijk geteld. De Kamer krijgt die informatie altijd heel precies. Wij hebben in het kader van "Weer samen naar school" afgesproken dat dit project iedere drie maanden wordt besproken. De Kamer krijgt de notaties over de wachtlijsten steeds opnieuw voor zich. Naast mij zit overigens de inspecteur-generaal die ten aanzien van het speciaal onderwijs nogmaals heeft gezegd, dat datgene wat nu naar buiten is gekomen – én in het AOB-blad én in de voorlopige conclusies over die 53 scholen – niet representatief is. Het is niet representatief en de inspectie wil een completer beeld maken over de tweede helft van 2002. Dat is noodzakelijk, omdat het zeer zwaar weegt dat er weer een beeld ontstaat van "het is daar wel veilig, lief en leuk, maar voor leren moet je toch op de gewone school zijn". Dat is dus het opnieuw neerzetten van de oude tegenstelling. Daarmee zeg je: kinderen met leervermogen moeten zo snel mogelijk naar de gewone school, ook als zij gehandicapt zijn, en laat kinderen met problemen maar weinig leervermogen maar lekker een beetje aantutten. Ik zeg het heel onparlementair. Dat doe ik alleen maar vanwege het feit dat ik nu te weinig tijd heb. Ik zou mij anders uitdrukken als ik wat meer spreektijd zou hebben. Die oude tegenstelling hadden wij juist overwonnen met de discussie over

de rugzak. Wij hebben gezegd: voor sommige kinderen is speciaal onderwijs geëigend, voor anderen regulier onderwijs en weer andere kinderen moeten soms naar regulier en soms naar speciaal onderwijs, en dat zelfs in één week. Het gaat erom, het leervermogen van iedere leerling aan te boren. Ook in die scholen moet geen talent tussen wal en schip vallen. Het is echter niet goed om het speciaal onderwijs af te rekenen op het beeld dat nu ontstaan is. Dat is niet representatief. Het is zo jammer dat dit beeld zich alweer zet!

De heer **De Vries** (CDA): Wij begrijpen dat laatste, maar wij constateren tegelijkertijd dat de inspecteur-generaal het nodig heeft gevonden om dit wel op te nemen in het Onderwijsverslag. Wij constateren dat het beeld dat nu reeds is ontstaan, wel reden kan zijn en ook voor de staatssecretaris reden is om een aantal maatregelen voor te stellen. Wat ons betreft, is dat onvoldoende. Dat is met name het geval bij de schoolplannen en de handelingsplannen. Er zouden immers reeds op korte termijn op dat punt maatregelen kunnen worden genomen, ook richting de scholen die dat betreft. Waarom doet de staatssecretaris dat niet?

Staatssecretaris **Adelmund**: Daagt u mij niet uit om dat allemaal aan u te vertellen! Dit type maatregelen ten aanzien van het speciaal onderwijs is over de hele linie genomen, omdat de inspectie eerder heeft geconstateerd dat er sprake is van een "niet uitdagend leerklimaat". De inspectie heeft dus iets geconstateerd wat al eerder aan de orde is geweest. Daarop is een serie maatregelen genomen om dat te professionaliseren en te zorgen voor een uitdaging voor de kinderen in het speciaal onderwijs. Er is extra geïnvesteerd in het taalonderwijs. Het Centrum Educatieve Dienstverlening in Rotterdam heeft een taalmethode voor zorgleerlingen ontwikkeld. Die was er niet. De Kamer zal regelmatig voortgangsrapportages ontvangen waarin heel precies wordt aangegeven wat er allemaal wordt gedaan. Er zijn ook voortgangsrapportages over de wachtlijsten WSNS. Uit de precieze cijfers kan worden geconcludeerd dat er sprake is van verschuivingen. Dat moet ook wel, want wij hebben er gigantisch veel in geïnvesteerd. Naar aanleiding van

allerlei debatten in de Kamer hebben extra investeringen plaatsgevonden in WSNS, de terugdringing van de wachtlijsten en met name in het terugbrengen van het aantal thuiszitters. Er was zojuist even sprake van verwarring. De problematiek van de thuiszitters is iets anders dan de problematiek van de wachtlijsten. De wachtlijst-problematiek is in de Kamer aangepakt, onder andere door uit te spreken welke wachttijd legitiem is. Het aantal thuiszitters is afgenomen van 31 naar 20. Wij vonden dat de scherpste problematiek, omdat mensen dan in ieder geval tijdelijk begeleid zouden moeten worden, of vanuit het speciaal onderwijs of vanuit het regulier onderwijs. Zij moeten niet gewoon thuiszitten. Die problematiek wordt dus met voorrang aangepakt.

De heer **De Vries** (CDA): Er was geen verwarring. Het is wellicht formeel juist dat er maar 20 thuiszitters zijn, maar het is de vraag of dat ook feitelijk het geval is. Staan zij bijvoorbeeld niet gewoon ingeschreven in het reguliere basisonderwijs?

Staatssecretaris **Adelmund**: Die kinderen zijn met naam en toenaam bekend. Wij krijgen regelmatig heel precieze informatie van de inspecteur en hun zaken worden ook heel precies in de voortgangsrapportage genoemd. Ik kan cijfers geven over de doorstroming. Er was sprake van enige verwarring tussen u en mevrouw Hamer over de thuiszitters. De wachtlijst is dus langer dan het aantal thuiszitters.

De **voorzitter**: Nu moet u toch een beetje tempo maken. Dit wordt een uniek algemeen overleg waarbij de regering langer aan het woord is dan de Kamer. Dat is ook een vorm van vernieuwing, maar wel een verkeerde!

Staatssecretaris **Adelmund**: Voorzitter. Ik zal veel punten overslaan. Veel sprekers hebben gevraagd naar de kwaliteit van het Islamitisch onderwijs. In het Onderwijsverslag wordt geconcludeerd dat er sprake is van stabilisatie. Wij hebben veel van gedachten gewisseld over de inhoudelijke resultaten van het Islamitisch onderwijs. De problematiek is extra verscherpt naar aanleiding van de

uitzending van NOVA. Daarna heeft de inspectie gekozen voor een aanpak via het project Sociale cohesie. Dat vindt nu plaats op alle scholen. De Kamer zal daarover spoedig een rapportage ontvangen. De Kamer heeft een bijeenkomst van de heer De Vries en mij controversieel verklaard. Er was in de voorbereiding van deze bijeenkomst al veel informatie vergaard. Ik zal het even kort samenvatten. De ISBO is naar aanleiding van de uitzending opgestapt. Er is nu een commissie van wijze mensen. Er komt een nieuw bestuur. De besturen-organisatie wordt dus in een positie gebracht om de zorgen die zij helemaal deelde, aan te pakken. Dat heeft te maken met de zaken die in de uitzending van NOVA aan de orde zijn gesteld, maar ook met de wijze waarop de kwaliteit van deze zo snel groeiende schoolsoort kan worden gegarandeerd. Deze groeiende richting in ons bestel heeft in heel korte tijd 35 scholen. Dat betekent dat men gigantisch onder druk staat om de kwaliteit te waarborgen. Met het nieuwe bestuur worden allerlei afspraken gemaakt, bijvoorbeeld over de methode en het godsdienstonderwijs – dat niet meer in het Arabisch mag worden gegeven – om te zorgen dat zij een adequate visitatie ontwikkelt waarmee de kwaliteit van het onderwijs te meten valt, zoals ook de kwaliteit van andere scholen wordt gemeten. Daar zijn wij heel snel mee aan de gang gegaan. Dat mag de opvolger straks allemaal naar buiten brengen. Soms benijd ik de positie van de opvolger! Er komt nu namelijk heel snel een consensus in zicht, waardoor op dat gebied heel mooie zaken gaan gebeuren.

Staatssecretaris **Adelmund**: Over de zwakke scholen heb ik de Kamer tussendoor geïnformeerd. Het interessante aan het verslag van de inspectie is dat er grote verschuivingen bestaan. Het zijn stroomcijfers, ook bij de zwakke scholen. Het wordt straks heel spannend als bij de WOT alles precies duidelijk wordt. Ten slotte kom ik te spreken over de huisvesting. Ieder debat over onderwijs eindigt bij de huisvesting. Daarvoor is veel extra geld vrijgemaakt. De Kamer heeft de monitor over dit onderwerp ontvangen. Er is een aantal vragen gesteld over het onderhoud van de binnenkant. De totale investering is bekend: 45 mln

euro uit de Voorjaarsnota en 1 mln euro extra van de gemeenten. De vraag is hoe het in de toekomst zal gaan, wanneer het huisvestingsbudget mogelijk verder wordt gedecentraliseerd. Volgens mij is het onderwijsdebat heel vaak als volgt samen te vatten: hoe gaat het met de toiletten en de gebouwen? Op beide gebieden hebben wij een gigantische inzet gepleegd, die leidt tot allerlei aanbestedingsbeslissingen. Het is jammer dat de zichtbaarheid ervan – het plamuren van de muren, het aanbrengen van een cementlaag tussen de tegels van de toiletten – pas over twee jaar duidelijk wordt.

De heer **Cornielje** (VVD): Voorzitter. Ik wil graag weten wanneer de onderwijsinspectie het onderzoek afrondt naar de taakzwaarte in de brede school. Mijn fractie gaat ervan uit dat die taken niet zullen worden verzaamd. Daarnaast heb ik geen antwoord gekregen op mijn vraag over het voorstel van wethouder Van der Aa om de Citotoets in Amsterdam verplicht te stellen.

De heer **De Vries** (CDA): Voorzitter. Er is geen antwoord gekomen op mijn vraag naar de relatie tussen ziekteverzuim en personeelstekort. Daarnaast moet er aandacht zijn voor de instroom. Wij kunnen heel veel doen aan werving, maar als wij er niet voor zorgen dat de docenten in het onderwijs blijven, lossen wij het probleem niet op. Ik hoor graag een reactie op de suggestie van mijn fractie over de verbreding van de taakstelling. Dat is ook een aandachtsgebied van de inspectie. Het gaat om de bredere problematiek van de jeugd, niet alleen om onderwijs. Dit alles moet in een bredere maatschappelijke context worden gezien. Ten slotte lijkt het mij goed dat de Kamer zo spoedig mogelijk op de hoogte wordt gesteld als de inspectie een totaalbeeld heeft van het speciaal onderwijs. Dan kunnen wij daarop in breder verband terugkomen.

Mevrouw **Lambrechts** (D66): Voorzitter. Ik mis een reactie op mijn opmerkingen over de toerusting van de onderwijsinspectie om de ambities voor het jaarlijks bezoeken van scholen te kunnen waarmaken. Daarnaast heb ik een sterke behoefte om kwalitatief in beeld te brengen

hoe de decentrale inzet van middelen plaatsvindt. Ik geef hierbij een voorbeeld. Vrijwel op hetzelfde moment dat in de kranten stond dat het Niels Stensencollege de deuren sloot, kreeg de Kamer een brochure van de gemeente Utrecht over het onderwijsachterstandenbeleid en hoe fantastisch dat in Utrecht ging. Er werd met geen woord gesproken over het Niels Stensencollege. Wat de 4% echt slechte scholen betreft, vraag ik mij af wie de betrokken ouders daarvan op de hoogte zal stellen. Naar mijn mening hebben zij het recht, dat te weten.

Mevrouw **Azough** (GroenLinks): Voorzitter. Ik wil graag een antwoord op mijn vraag over de actieve informatieplicht van gemeenten inzake de deregulering. Een andere vraag betrof de waslijst aan geldstromen en bijbehorende loketten. Wat is het oordeel van de minister over het overzichtelijker maken van alle verschillende middelen voor het tegengaan van onderwijsachterstanden?

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Voorzitter. Ik heb geen verdere vragen, maar ik suggereer om al deze vragen schriftelijk te beantwoorden en te plaatsen in een mooi overdracht-dossier, dat vooral openbaar moet worden gemaakt. Zo weet iedereen wat er in dat dossier staat en kunnen daarover geen misverstanden ontstaan.

Minister **Hermans**: Voorzitter. Ik neem de suggestie van mevrouw Hamer graag over. Ik wil deze informatie best op schrift stellen.

Mevrouw **Lambrechts** (D66): Er zijn nog vijf minuten over, daarin kan de minister best de gestelde vragen beantwoorden.

Minister **Hermans**: Akkoord. Wellicht wil de inspecteur-generaal, mevrouw Kervezee, vertellen wanneer inzicht kan worden gegeven in de taakbelasting in de brede school.

Mevrouw **Kervezee**: Het zit in het toetsingskader, dus ik zal zo snel mogelijk een voorstel doen over het tijdstip waarop wij die informatie verantwoord naar buiten kunnen brengen.

Minister **Hermans**: Kunt u ook vertellen hoe het zit met de

verplichte Citotoets van wethouder Van der Aa?

Mevrouw **Kervezee**: Dat ligt ingewikkelder, want in het Onderwijsverslag wordt niet op regioniveau gerapporteerd. De vraag was waarom er op regioniveau niet een opmerking over is gemaakt. In de Amsterdamse regio rapporteren wij er wel over in de inspectie-verslagen, maar dit is geen onderwerp voor het Onderwijsverslag.

De heer **Cornielje** (VVD): Ik heb het gekoppeld aan het onderwijskansenbeleid, want op dat gebied wordt wel naar het stedelijk niveau gekeken. In vergelijking met Rotterdam, Den Haag, Utrecht en Amsterdam zijn er significant betere resultaten.

Mevrouw **Kervezee**: Voor de vier grote steden hebben wij daarin een specifieke taak, maar niet in het Onderwijsverslag.

Minister **Hermans**: De heer De Vries vroeg naar het ziekteverzuim. Er is wel inzicht in de redenen voor vertrek. Die informatie wordt gegeven in de Nota werken in het onderwijs van het ministerie van BZK. Wij moeten die gegevens evenwel stroomlijnen. Het saldo in het onderwijs is nu positief. Jarenlang vertrokken er meer mensen dan er binnenkwamen. Nu is het voor de eerste keer andersom en is er zelfs een klein overschot. Ik wil onderzoek doen naar de relatie tussen openstaande vacatures, ziekteverzuim en uitstroom. Die gegevens heb ik niet tot mijn beschikking. Wat de jeugd en het onderwijs betreft, zal het niemand zijn ontgaan dat er een paar deuren verderop wordt gesproken over deze problematiek. De vraag is of alles onder één dak brengen meer oplevert dan een goede afstemming. Als ik een keuze mocht maken, zou ik wel weten wat ik deed. Er ontstaat anders een structuurdiscussie over de integratie van departementale onderdelen.

De heer **De Vries** (CDA): Ik denk dat de minister mijn vraag verkeerd heeft begrepen. Ik pleit niet voor een andere structuur. Het gaat erom dat veel aspecten die de onderwijsinspectie beoordeelt, in een breder maatschappelijk kader zijn te

plaatsen. Het zou goed zijn om dat ook in het Onderwijsverslag te belichten.

Minister **Hermans**: Ik wil voorkomen dat een en ander alleen aan de onderwijsinspectie wordt opgehangen. Wij willen wel voortborduren op een betere afstemming van inspectieverslagen op elkaar. Dat is ook een aanbeveling van de Algemene Rekenkamer.

Voor de uitbreiding van de onderwijsinspectie is een bedrag van 5,4 mln euro beschikbaar gesteld. Het gaat dan over 65 fte's, waarvan 45 fte's aan inspecteurs, om te voldoen aan de wens van de Kamer om eens per jaar een school te kunnen bezoeken. Wat het inlichten van ouders van kinderen op slechte scholen betreft, zal dat nu moeten gebeuren zonder dat het rapport van de inspectie over de desbetreffende school naar buiten wordt gebracht. Komend jaar moeten die rapporten wel naar buiten worden gebracht en krijgen de ouders de beschikking over die informatie.

Mevrouw Azough vroeg naar de actieve informatieplicht van gemeenten. Er is een integraal beleidskader inzake het onderwijsachterstandenbeleid. Het gaat erom dat de gemeenten goede afspraken maken over de aanlevering van informatie. Dat moet zeer inzichtelijk gebeuren. Welke achterstanden zijn er? Welk geld wordt daarvoor ingezet? Wat is de rol van de gemeente? Wat mag de Rijksoverheid verwachten van de budgetten die zij daarvoor beschikbaar stelt? Die elementen moeten scherper in beeld worden gebracht. Zoals de staatssecretaris reeds zei, hebben wij voor de eerste keer duidelijke doelen kunnen stellen. Die zijn evenwel nog niet verwerkt in de gegevens die nu op tafel liggen.

Staatssecretaris **Adelmund**: Voorzitter. Ik wil reageren op de interruptie van mevrouw Lambrechts over het Niels Stensencollege en het uitkomen van een brochure over onderwijskansen in Utrecht. Ik was deze week in Utrecht en ik heb met vertegenwoordigers van alle scholen gesproken. Ik ben het in zoverre met mevrouw Lambrechts eens, dat het duidelijk moet zijn wat er in de praktijk gebeurt in plaats van dat het op papier deugt. Het kan evenwel zijn dat de Utrechtse brochure helemaal deugt. 70% van de

jongeren die op Kanaleneiland woont, wil daar zo snel mogelijk vandaan. Het Niels Stensencollege heeft zich gigantisch ingespannen om nieuwe leerlingen te krijgen. Die potentiële leerlingen gaan naar andere wijken toe. Dat zegt niets over de kwaliteit van het onderwijskansentraject, dat ook op het Niels Stensencollege is gevolgd. Petje af voor hetgeen die mensen tot stand hebben gebracht. Als een school de deuren sluit, wil dat nog niet zeggen dat het een slechte school was. Er spelen allerlei andere factoren een rol, zoals het feit dat veel mensen die op Kanaleneiland wonen, daar liever niet willen wonen.

Mevrouw **Lambrechts** (D66): Dat is waar, maar daarom is het ook naar de gemeente gegaan. Het behoort een onderdeel te zijn van het onderwijsachterstandenbeleid. In de brochure wordt een lofzang aangeheven op wat er is gebeurd. Het is naar mijn mening geen eerlijk beeld van de werkelijkheid.

Staatssecretaris **Adelmund**: Tot op het laatste moment is er hard gewerkt aan het werven van nieuwe leerlingen. Andere maatschappelijke factoren hebben ervoor gezorgd dat de school dicht moest.

Sluiting 13.35 uur.